

Ekošola

ZBORNİK

ZBRANIH POVZETKOV
VSEBIN PROJEKTA

GRADIVO ZA 11. SREČANJE
EKOVRTCEV SLOVENIJE 25.5.2017, VELENJE

KAZALO

UVOD	5
OŠ Franceta Prešerna Črenšovci, Enota Vrtec Črenšovci Z GIBANJEM IN OPAZOVANJEM RAZISKUJEM SVET OKOLI SEBE	7
Osnovna šola Vransko - Tabor, OE Vrtec Tabor FRIDERIKOVA PISMA	11
Vrtec pri OŠ Dušana Muniha Most na Soči Z GIBANJEM IN OPAZOVANJEM SPOZNAVAMO SVET NARAVE OKROG NAS	14
Vrtec Črnuče, enota Ostržek Z GIBANJEM IN OPAZOVANJEM RAZISKUJEM SVET OKOLI SEBE	17
VVE Vojke Napokoj Moravče GOZDNE RADOŠTI OD IGRE DO POGOZDOVANJA	19
Vrtec Antona Medveda Kamnik SPIRALNA GREDA V VRTCU	22
Vrtec Mavriča Trebnje VODA TEČE	25
Vrtec Črnuče VODA JE ZAKLAD	27
Vrtec "Otona Župančiča" Slovenska Bistrica UREDILI SMO IGRISČE V VRTCU	29
Vrtec "Otona Župančiča" Slovenska Bistrica BIBA LEZE, PALIČNJAK PRIDE	31
Vrtec "Otona Župančiča" Slovenska Bistrica, enota Poljčane TRAVNIŠKE ZDRAVILNE RASTLINE	33
Vrtec Črnuče, enota Ostržek RAZISKOVANJE IN SPOZNAVANJE NARAVE V VRTCU	35
Vrtec "Otona Župančiča" Slovenska Bistrica, enota Mlinček Oplotnica PAJKI PLETEJO MREŽE NA NAŠEM IGRISČU	37
Vrtec "Otona Župančiča" Slovenska Bistrica, enota Krtek Makole Z GIBANJEM IN OPAZOVANJEM RAZISKUJEM SVET NARAVE	39
Zasebni vrtec Kobacaj DO ZDRAVJA Z MARTINOM KRPANOM	42

Vrtec Sonček pri OŠ Šmarjeta RAZISKOVANJE TELESA V VRTCU: MEDPODROČNO POVEZOVANJE S SOUPORABO IKT-JA IN V SODELOVANJU Z OKOLJEM	46
Osnovna šola Miklavž na Dravskem polju – Vrtec Ciciban Z GIBANJEM OPAZUJEM SVET OKOLI NAS	50
JVIZ OŠ Dobropolje, Vrtec Ringaraja VRTNARJENJE Z OTROKI	52
Vrtec Postojna ŽITNI KOTIČEK	55

UVOD

Vsebine programov zgodnjega naravoslovja v programu Ekošola za ekovrtce temeljijo na ciljih sodobnih pristopov vzgoje in izobraževanja za okolje. V zgodnjem otroštvu je pridobivanje spoznanj o okolju, razumevanju naravnih procesov in njihovi medsebojni povezanosti in odvisnosti, izgradnji pozitivnih odnosov do okolja v vsakodnevnem življenju temeljni cilj.

V ekovrtcih je osredotočenost na razvijanju empatije, to je pozitivnih občutkov do svojega okolja ter na razumevanju in motivacijo skrbi za okolje. V ekovrtcih to dosežemo tako, da otroke vključujemo v aktivno raziskovanje sveta okoli njih, praktične, multisenzorne in multidisciplinarne aktivnosti. Namen okoljskega izobraževanja je obogatiti se z znanjem, da si lahko usposobljen ustrezno odgovoriti na spremembe iz naravnega in družbenega okolja.

Temeljni orientir v ekovrtcih je vključevanje otrok v neposredna srečanja z naravo, in to z okoljem, v katerem živijo. S takim pridobivanjem izkušenj skozi različne ekološke vsebine in aktivnosti raziskovanja sveta narave se razvija njihova senzibilnost do širšega okolja. Okoljska vzgoja temelji v stalni otrokovi interakciji z okoljem in za okolje. Skratka gre za ekološko opismenjevanje in ga je potrebno izvajati od predšolskega obdobja in nadaljevati skozi vse življenje. V predšolskem obdobju je pomembna skrb za okolje, ki se lahko izraža kot pozornost do narave in okolja, torej odnos.

Ekološka in etična zavest se pričneta graditi že v predšolskem obdobju.

Avtor in vodja projekta:
Dane Katalinič

Z GIBANJEM IN OPAZOVANJEM RAZISKUJEM SVET OKOLI SEBE

Povzetek

Letošnji september je bil za Vrtec Črenšovci posebno slovesen, saj smo se preselili v nov vrtec, ki je zraven šole. Tako imamo zelo dobre prostorske in materialne pogoje za delo in ustvarjanje. V članku predstavljam aktivnosti iz področja naravoslovja, ki smo jih izvajali celo leto skozi vse letne čase. Projektne dejavnosti smo izvajali v vrtcu, na kmetiji, opazovalnih sprehodih ter v sodelovanju s starši in zunanjimi izvajalci.

Ključne besede: zgodnje naravoslovje, opazovanje, gibanje, narava.

Abstract

This September was particularly festive for Kindergarten Črenšovci because we have moved into a new nursery school, which is located next to the school. That is why we have very good spatial and material conditions for work and creativity. This paper introduces the activities in the field of science which we have implemented during the whole year, through all seasons. Project activities were carried out in the kindergarten, on a farm, during observation walks and in collaboration with parents and external contractors.

Keywords: Early science, observation, movement, nature.

UVOD

V šolskem letu 2015/16 smo v oddelku 5–6 let spoznavali in raziskovali bližnjo in daljnjo okolico v vseh letnih časih. Z različnimi aktivnostmi sva vzgojiteljici želeli približati naravo otrokom, povezati projekte med seboj, hkrati pa otroke navdušiti, da bodo naravo in njene danosti jemali kot bogastvo, ki ga imamo na izposojno in je zanj potrebno še toliko bolj skrbeti.

Projekt Z gibanjem in opazovanjem raziskujem svet okoli sebe smo izvajali celo šolsko leto, k sodelovanju pa smo povabili starše in zunanje sodelavce.

METODE

Pri delu so bile uporabljene metode pogovora, poslušanja, igre, razlage, eksperimentiranja, praktičnega dela in opazovanja.

DISKUSIJA

OPAZOVANJE je mišljeno kot načrtna in usmerjena dejavnost, kjer je potrebno uporabiti čim več čutil (vid, sluh, okus ...), odvisno od tega, kaj opazujemo. Če se želimo osredotočiti na posamezno stvar, je potrebno včasih izključiti katero čutilo. Izkušnje so tiste, od katerih je odvisno

opazovanje, zato isti predmet ali pojav zaznavamo drugače (Budnar, 2005).

Spontana nagnjenja po odkrivanju in spoznavanju zadovoljimo z razširitvijo otroškega okolja in ga naredimo še bolj različnega (Otrok v vrtcu, 2008).

Otroke sva vzgojiteljici tekom projekta vodili od vrtčevega dvorišča do kmetij, sadovnjakov in celo do 3 km (v eno smer) oddaljenega mлина. Tako so imeli možnost razvijanja vseh čutov, krepili so občutek za lepo v okolju, skrbeli za ohranjanje okolja in lastno zdravje. Spoznavali so, da smo za naravo vsi odgovorni.

CILJI, KI SMO JIM SLEDILI:

- spodbujanje različnih pristopov k spoznavanju narave;
- doživljanje in spoznavanje narave v njeni raznolikosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnosti;
- odkrivanje, spoznavanje, kako se snovi mešajo in kako se pri tem spreminjajo lastnosti;
- omogočanje otrokom, da spoznajo svoje gibalne sposobnosti;
- razvijanje izražanja in komuniciranja z umetnostjo;
- spoznavanje vloge narave in čistega okolja v povezavi z gibanjem v naravi (Kurikulum za vrtce, 1999).

Prednostna naloga na ravni vrtca je bila v letošnjem letu obravnavanje in prevzemanje oz. razvoj vrednot v

okviru projekta Etika in vrednote v vzgoji in izobraževanju. Nadaljevali in poglobljali smo naloge Porajajoča se pismenost v povezavi z gibanjem.

Posebno pozornost smo tudi v tem šolskem letu vsakodnevno namenjali trajnostnemu razvoju (EKO), zdravju, poleg gibanja tudi posebej zdravi prehrani in zobozdravstveni preventivi (ščetkanje zob).

Projekt Z gibanjem in opazovanjem raziskujem svet okoli sebe skozi šolsko leto

- JESENSKI PRIDELKI

Izhodišče je bilo sprememba letnega časa, doživljanje jeseni v vsej njeni lepoti. Jesen smo spoznavali v gozdu, kjer so otroci ustvarjali »gozdne slike« iz nabranega materiala. Pri Borovih starih starših, ki so od vrtca oddaljeni slabo uro hoda, smo obirali jabolka. Prijazni dedek nas je poučil, da je jabolko s črvom veliko bolj zdravo od sijočega in bleščečega s trgovinskih polic. Spoznali smo pomen lokalno pridelane hrane ter različna jesenska opravila in spravila (jabolčni čips, jabolčni sok).

V jesenskem kotičku so bili otrokom dostopni različni pridelki, ki so jih poimenovali in opisovali, spoznavali so njihove vonje in okuse. Razlikovali so med različnimi vonji: prijetni – neprijetni.

- JABOLKO

Naša naslednja aktivnost v okviru teme jesen in obiranje jabolk je bila jabolko. Nekaj otrok je odklanjalo vsakršno sadje, zato sva jih vzgojiteljici želeli motivirati in sva jih spodbujali k zaužitju vsaj jabolka.

V dobrem mesecu in pol smo s pomočjo VŽN tehnike spoznali:

KAJ VEM O JABOLKU?

- Lahko ga obrišemo;
- ima veliko vitamina C, očisti dlesni;
- je zdravo za zobe;
- prepreči bolezni;
- lahko ga posušiš – postane »suho jabolko« (krhelj) in lahko ga narežemo;
- je bolj zdravo od bonbona;
- nam masira dlesni;
- je rdeče in zeleno;
- če poješ jabolko, vse bolezni odidejo;
- ima dosti vitaminov;
- lahko ga naribamo in nastane jabolčna pita;
- ko smo dobre volje, ga pojemo.

KAJ ŽELIM IZVEDETI O JABOLKU?

- O jabolčnem soku;
- delali bi poskuse;
- naredili bi jabolčno juho;
- kje so jabolka v trgovini;
- jabolko bi narisali s čopiči;
- povabili bi koga, ki je »mojstrovalec za jabolka«.

KAJ SMO SE NAUČILI?

- Jabolka smo obirali v sadovnjaku Borovega dedka in babice;
- izvedli smo poskuse (tehatnje, merjenje obsega, razvrščanje);

- naučili smo se deklamacijo Binček in jabolko;
- izvedli smo plesno dramatizacijo Žiga Špaget gre v širni svet;
- zaigrali smo dramatizacijo Jabolčni kralj;
- jabolka smo likovno upodabljali;
- z Blažkino mamo smo naredili jabolčni čips in jabolčni sok;
- brali smo pravljice, ki govorijo o jabolku (Sneguljčica);
- obiskali smo trgovino, kjer imajo različne vrste jabolk;
- imeli smo tržnico jabolk, kjer smo lahko prodajali in kupovali različne vrste jabolk (glede na barvo, granatno, »zlato« - kaki);
- zbirali smo recepte o jabolčnih jedeh.

- OPAZOVANJE NARAVE V VSEH LETNIH ČASIH

Strokovni delavki sva pred načrtovano dejavnostjo otroke opozorili, na kaj vse naj bodo pozorni na opazovalnem sprehodu (npr. spremembe na polju, drevesa v različnih letnih časih).

Metode opazovanja in spremljanja stanja v ekosistemih zahtevajo veliko časa, med drugim pa omogočajo razvijanje veščin načrtovanja, razvijanje veščine komunikacije in zbiranja ter presoje podatkov iz vseh dostopnih virov, navajanje na odgovorno ravnanje v naravi, medpodročno povezovanje ... (Novak, Vičar, 2005).

Na opazovalnih sprehodih smo prepoznavali letni čas pomlad (prvi znanilci na vrtovih), opazovali, katere ptice so že zapustile naše kraje, ugotavljali razlike med ječmenom in pšenico, koliko dreves se je že obarvalo v jesenske barve, kaj se zgodi z drevesi pozimi ... Opazovalne sprehode smo opravljali v vseh letnih časih, dolžino le-teh smo prilagajali, proti koncu šolskega leta pa tudi stopnjevali. Tovrstne sprehode smo izkoristili za sodelovanje s starši. Obiskali smo Erikovo mamo, ki nam je predstavila kužka, Miiin dedek je predstavil dejavnost ribištvo, Borov dedek pa obiranje jabolk.

- TRADICIONALNI SLOVENSKI ZAJTRK

Letošnji tradicionalni slovenski zajtrk smo obeležili na prav poseben način; vse skupine smo se zbrale v večnamenskem prostoru novega vrtca in zajtrkemale jedi iz lokalnega okolja. Pridružila sta se nam čebelar Jože Tratnjek in ravnateljica zavoda. Izvedli smo, da so čebele pomemben člen v prehranjevalni verigi, saj brez opraskanja čebel marsikaj ne bi zraslo oziroma obrodilo. Ključna sta tudi prevoz in dostava hrane – hrana iz bližnje okolice je okolju bolj prijazna.

- VERIGA DOBRIH DEL

Decembrsko vzdušje, dobrodelnost, lepoto in skrivnost decembrskih dni smo doživeli s projektom Veriga dobrih del. Otroci so vsak dan po vnaprej dogovorjenem seznamu predstavili dobro delo, ki so ga lahko opravili doma, v vrtcu, pri sosedih, sorodnikih ... Dobra dela so bila: pomoč pri gospodinjskih opravilih, skrb za živali, obisk starejših, peka piškotov. Vse to so otroci predstavili s pomočjo plakatov, fotografij, risbic, izdelali pa so tudi prave knjižice.

- EKOBRANJE ZA EKOŽIVLJENJE

V dejavnosti ekobranje za ekoživljenje sodelujejo vsi oddelki vrtca Črenšovci. S pomočjo vzgojiteljic, staršev in knjižničarke želimo otrokom privzgojiti pozitiven odnos do literature, spodbujanje branja ekoloških vsebin in drugačnega načina ekološke ozaveščenosti.

- ZELENI TEDEN »OBUJAMO TRADICIJO«

V mesecu marcu smo dejavnost »zeleni teden« posvetili tradiciji našega kraja in sledili zastavljenim ciljem:

- spoznavanje in ohranjanje kulturne dediščine;
- razvijanje spoštovanja do tradicije;
- spodbujanje kreativnosti;
- ozaveščanje dejavnikov, s katerimi ogrožamo naravo in naše zdravje.

V vrtcu smo gostili lončarja, ki nam je pokazal mojstrovine iz gline, kjer so otroci imeli možnost rokovanja z glino. S pomočjo peka je zadišalo po kruhu po celem vrtcu; nastale so razne pletenice, ptički, kruhki ...

Ljudske pevke iz Žižkov, sicer tudi rokodelke, so nam prikazale izdelovanje rož iz krep papirja in nemalo so jih ustvarili tudi otroci. Zadnji dan v tednu smo se odpravili na pohod po našem kraju in si ogledali kulturne znamenitosti (spomenik Prekmurske matere – pomnik izseljencem, Kleklov dom, gasilski dom ...).

Vse skupaj smo obogatili še z eko kulinariko, branjem ekološke literature in obujanjem starih gibalnih iger.

- OD KOD PRIHAJA HRANA

Motivacija za tematski sklop je bil pogovor na temo od kod dobimo hrano. Nekaj otrok je povedalo, da vse dobimo v trgovini. Seznanili smo se z izvorom posameznih snovi in primerjali lokacije izvora glede na stik le-te z naravo (mleko, kruh, meso ... pridobljeno v lokalnem okolju v primerjavi z industrijsko predelanimi živili).

Najprej smo se lotili raziskovanja, od kod dobimo kruh. Na opazovalnem sprehodu smo opazovali pšenično polje, mlinar nam je predstavil, kako iz zrnja dobimo moko; različne vrste moke smo tudi poskusili. Gospa Marija nam je pokazala peko kruha v krušni peči. Otroci so pomagali »mesiti testo« in ugotovili, da za gnetenje potrebujemo veliko energije. Pečen kruh nam je šel v slast naslednji dan pri malici. Otrokom je delal preglavice tudi izvor mesnih pridelkov. Eden izmed odgovorov na vprašanje, od kod meso, je bil: »Meso zraste na vrtu«. Pot nas je vodila do kmetije, kjer redijo prašiče, imajo pa tudi kokoši in zajce. Zanimivo, da otroke ni motil (neprijeten) vonj iz hlevov. Sledil je še obisk mesnice, kjer je nam je mesar predstavil svoje delo in predelavo mesa.

Vzgojiteljici sva bili postavljeni pred izziv, kje najti kmetijo, ki goji krave. Čeprav živimo na podeželju, ki je obkroženo z večjimi travniškimi in njivskimi površinami, kmetij s kravami skorajda ni več. Na srečo sva eno našli, kjer so otroci imeli možnost pristnega stika s kravami. Lastnik nam je pojasnil, kako pridemo do mleka, skute, kisle smetane ...

V vrtcu smo iz domačega mleka skušali predelati kisló smetano, kar nam je tudi uspelo.

Tudi tu smo ob zaključku teme ugotovili, da je domača hrana veliko bolj zdrava od industrijske (oziroma iz trgovin), pa še okolju prijazna je.

ZAKLJUČEK

"Tisti, ki opazuje lepoto Zemlje, najde zaloge moči, ki bodo zdržale, dokler bo trajalo življenje. Koliko simbolične, pa tudi prave lepote je v seljenju ptic, v plimi in oseki bibavice, v zvutih popkih, pripravljenih na pomlad. Nekaj neskončno zdravnega je v ponavljajočih se pripevih narave – zagotovi lo, da po noči pride zora in po zimi pomlad."

RACHEL CARSON (1907-1964)

Skozi dejavnosti so otroci pridobivali na zdravju in dobrem počutju, naravo so spoznavali preko izkušenj. Prav neposreden stik z naravo omogoča, da otroci do nje razvijejo spoštljiv in naklonjen odnos, spoznajo, da je narava velika učilnica, ki ima vedno na stežaj odprta svoja vrata.

Litetartura

1. Bahovec, E. idr. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
2. Kroflič, R. idr. (2008). Otrok v vrtcu. Priročnik h kurikulu za vrtce. Maribor: Obzorje.
3. Zupan, A. et al. (2005). Od opazovanja do znanja h kompetencam: zbornik prispevkov. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

FRIDERIKOVA PISMA

Povzetek

Narava nam s svojo pestrostjo in z raznolikostjo predstavlja bogato in neponovljivo učno okolje, ki ga otroci lahko zaznavajo z vsemi čuti. V našem vrtcu smo otrokom poskušali naravo približati tudi s pomočjo sokola Friderika, ki je otroke med vsemi motivacijskimi dejavniki najbolj navdušil. Ker temelje naravoslovne pismenosti postavljamo že v najzgodnejšem otrokovem obdobju, je še kako pomembno, da jim omogočimo čim več tovrstnih izkušenj in tako spodbujamo raziskovanje, vedoželjnost ter empatijo in jih kar se da dobro pripravimo na življenje v prihodnje.

Ključne besede: sokol Friderik, učno okolje, naravoslovna pismenost, raziskovanje, priprava na življenje.

Abstract

Nature with its diversity is a rich and unrepeatable multisensorial learning environment for children.

Our aim was to bring a piece of nature into the kindergarten with the help of peregrine falcon, named Friderik. Among all the motivational factors this was the most inspiring to children. The development of science literacy should start in early childhood. It is very important that this kind of education embrace science experiences, encourage exploration, curiosity and empathy in order to prepare children for life.

Key words: peregrine falcon Friderik, learning environment, science literacy, exploration, preparation for life.

UVOD

Naš vrtec se nahaja v prelepem naravnem okolju, obdanem s hribi, številnimi gozdovi, travniki, polji in z njivami. V naši neposredni bližini je kmetija s pestrim izborom živali, ki jih otroci lahko opazujejo kar med igro na igrišču. Sčasoma smo strokovne delavke vrtca ugotovile, da otrokom zgolj opazovanje ni dovolj, da si želijo raziskovanja, izzivov in akcije. Odločile smo se, da jim enkrat mesečno obogatimo dan z lokalno posebnostjo – s sokolom selcem, ki živi na Krvavici in smo ga poimenovali Friderik. Friderik otrokom prinaša pisma. A to niso navadna pisma. V njih otroke vabi v naravo in jih spodbuja, kaj in kje naj opazujejo, delajo, raziskujejo, kako naj pripravijo visoko gredo in zasadijo zelišča ter zelenjavo, kako naj varujejo naravo, jo zaznavajo z vsemi čutili in spoznavajo, kaj vse nam narava nudi; katere odpadke naj zbirajo in jih ponovno uporabijo ter predvsem kako pomembno je za naše zdravje gibanje v naravi. V dejavnostih sodelujejo vsi otroci vrtca skupaj z vzgojiteljicami.

V zgodnjih poletnih dneh bomo iz lastnega vrta užili že prve plodove, jagode pa nam ne dozorevajo sprti.

METODE

Pri izvajanju dejavnosti smo uporabili metode pogovora in pripovedovanja, igre in lastne udeležbe ter metode opazovanja, raziskovanja in čutnega zaznavanja.

DISKUSIJA

Sokol Friderik otrokom predstavlja neko pričakovanje, izziv in zabavo. Napotki v pisnih otroke spodbudijo k naravoslovnemu razmišljanju, raziskovanju, pogovoru, akciji in iskanju rešitev nastalih problemov. Znova in znova ga nestrpno pričakujejo, vedno radi izpolnjujejo njegove naloge, želje in pričakovanja ter nikoli ne odnehajo, dokler naloga ni opravljena. V pomladnih dneh je Friderik prijatelje narave spodbudil k urejanju okolice vrtca. Otrokom ni bilo težko grabiti in pobirati listja ter kamenja, puliti plevela, izdelati in zasaditi novih gred za jagode, zelišča in dišavnice, narediti ograje ter opore malinam in robidam, izdelati prostorske inštalacije iz odpadnih jogurtovih lončkov v opomin, koliko plastične embalaže po nepotrebnem proizvedemo v samo enem tednu.

Slika 1: Prostorska inštalacija.

Slika 2: Urejanje okolice vrtca.

Slika 5: Priprava sadik za novo gredo.

Skupaj smo naredili visoko gredo, katere ogrodje nam je podaril lokalni mizar. Priskrbeli smo vse potrebno za napolnitev grede: karton, veje, listje, gnoj in zemljo. Ko je bila greda napolnjena, smo jo zasadili s paradižnikom, papriko, krompirjem, z zelišči in dišavnicami, ki jih bo naša kuharica s pridom uporabila v kuhinji, mi pa jih bomo z užitkom pojedli, saj smo jih pridelali sami. Otroci vsak dan opazujejo in zalivajo grede, jagodni vrtniček pa nam sproti ne obrodi dovolj jagod za vsa lačna usta.

Slika 6: Maline so dobile novo ograjo in oporo.

Slika 3: Nova visoka greda v nastajanju.

Slika 7: Opazovanje deževnikov.

Slika 4: Prve redkvice so že dozorele.

Slika 8: Sokol Friderik izpod Krvavice.

Eno od Friderikovih pisem nas je popeljalo tudi v daljnjo okolico našega vrtca. Pot nas je vodila preko hribov, gozdov in travnikov. Na poti smo srečali veliko zanimivih živali. Med njimi so bile lastovice na hribovski kmetiji, ki so pridno skrbele za svoj zarod. Imeli smo možnost opazovati kodraste prašiče, pasme mangalica, s preko dvajsetimi mladiči, ki so otroke spominjali na ovce. Srečali smo preko dvajset let starega psa, ki so ga lastniki lahko samo še nosili, saj sam hoje ni več zmogel. Na paši smo opazovali konje, ovce in koze, na kmetiji naše varovanke pa smo imeli možnost pestovanja tri dni starih račk. Imeli smo tudi neprecenljivo priložnost opazovati edinstven mlin na vodi v naših krajih, ki smo ga v vsej svoji veličini prvič videle tudi nekatere strokovne delavke. Pa še in še bi lahko naštevali, saj doživetij ni bilo konca.

Slika 9: Podmladek pasme mangalica.

Slika 10: CICI pohod v hribovsko vasico.

ZAKLJUČEK

Friderikova pisma so otroke spodbujala k naravoslovnemu mišljenju, raziskovanju, lastnem udejstvovanju in razmišljanju o nastalih problemih ter rešitvah zanje. Z otroki smo veliko časa preživeli v naravi, ki je postala naša učilnica. Otrokom je omogočala izzive, ki bi jih umetno težko pripravili. Otroci so spoznali, da nas narava uči, bogati, da nam veliko dobrega nudi, če skrbimo zanjo, jo negujemo, spoštujemo in varujemo. Otrokom omogoča zdravo življenje, polno smeha in radosti. Menimo, da s preživljanjem dni v naravi pripomoremo k dobremu in zdravemu počutju otrok in nas odraslih, saj naravno okolje deluje pomirjujoče in daje občutek svobode. Da bo tako ostalo tudi v bodoče, bo poskrbel naš sokol Friderik.

Literatura

1. Katalinič, D. (2010). Prvi naravoslovni koraki. Odranci: Mizarstvo Antolin d.o.o.
2. Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Z GIBANJEM IN OPAZOVANJEM SPOZNAVAMO SVET NARAVE OKROG NAS

Povzetek

V našem vrtcu smo letos kot glavni eko projekt izbrali temo Z gibanjem in opazovanjem spoznavamo svet narave okrog nas. Narava ni samo prostor, kjer se človek nadiha svežega zraka, ampak je veliko več. Otroci so naravo doživljali z vsemi čutili. Z opazovanjem skozi celo leto so videli čarobnost posameznega letnega časa. V naravnem prostoru so otroci izvajali naravne oblike gibanja in se dobro razgibali na naravnem poligonu. Otroci so raziskovali in iskali naravni material, ki so ga s pomočjo domišljije spremenili v okrasne ali uporabne izdelke. Z nabiranjem zdravih rastlin in plodov, so ugotavljali pomembnost in uporabnost le-teh za življenje. Narava daje zavetje in hrano tudi različnim malim in velikim živalim. In nazadnje je to prostor za umiritev, ko se preprosto prisluhne zvokom narave. V naravi se lahko izvaja dejavnosti iz vseh področij kurikula. Z neposrednim opazovanjem in raziskovanjem si otroci tudi več zapomnijo. Igra in hoja skozi naravna okolja pa nudijo otrokom svobodo in hkrati aktivirajo njihovo domišljijo.

Ključne besede: narava, opazovanje, raziskovanje, gibanje, svoboda, sprostitve, igra.

Abstract

Learning about the environment by moving and observing is the main eco project in our kindergarten this year. Nature isn't just the place where we can breathe fresh air, it is more than that. Children have experienced the nature with all their senses. Observing throughout the whole year they have seen the magnificence of each season. Children have performed natural movements in the natural environment and thus they set in motion well on a natural polygon. They have looked for and researched natural materials and used them together with their imagination to create decorative and useful products. They have also picked up medicinal herbs and fruits and learned how important they are in our lives. Children have learned that nature also gives shelter and food to different small and big animals. The last but not the least nature is the place where one can rest by only listening to its sounds. Nature offers to realize activities from all the areas in the curriculum. Children can memorize better if they observe and research first hand. Performing games and walking in natural environment offers freedom and activates children's imagination.

Key words: nature, observation, research, movement, freedom, relaxation, games.

UVOD

Srečo imamo, da se naš vrtec nahaja v lepem naravnem okolju, kjer imajo otroci dovolj možnosti za opazovanje narave. Blizu vrtca se namreč nahajajo gozdovi, travniki, vrtovi in polja ter jezero. Naše naravno okolje skušamo zato čim bolj izkoristiti in ga približati otrokom, saj na ta način skupaj odkrivamo živo in neživo naravo okrog nas.

V letošnjem šolskem letu smo si kot vodilni sklop v okviru eko projekta izbrali temo: Z gibanjem in opazovanjem raziskujemo svet narave okrog nas, v okviru katerega smo izvedli celo vrsto aktivnosti. Naš glavni cilj je bil, da otroci čim več časa aktivno preživijo v naravi, poleg tega pa podrobneje spoznajo različne ekosisteme.

METODE

Pri izvajanju projekta smo uporabili različne metode dela: opazovanje, pogovor, razgovor, raziskovanje, eksperimentiranje, lastne aktivnosti, predvidevanje, sklepanje, metode aktivnega učenja in igre.

REZULTATI

Projekt smo izvajali skozi vse letne čase. Veliko vlogo smo imeli odrasli, ki smo otrokom omogočili dovolj časa in priložnosti za bivanje v naravi. Ker je tema obširna je vsaka skupina pod drobnogled vzela določen življenjski prostor v naravi.

V skupini 2-3 letnih otrok so spoznavali TRAVNIK

Dejavnosti:

- Z otroki smo se pogosto sprehajali po travniku in ga opazovali v vseh letnih časih. Opazili smo, da se trava spreminja po velikosti in da se celoten travnik skozi leto spreminja po barvi. Ugotovili smo, da se velikost trave spreminja tudi zaradi košnje. Zgodaj pomladi smo opazovali kmeta pri košnji trave in pozneje tudi pri grabljenju sena. Ob tem smo si ogledali pripomočke za delo na travniku.
- Na travniku smo nabirali rože in jih poimenovali. Iz rož smo spletli venčke ali preprosto naredili šopke. Podrobno smo spoznali zdravilne rastline. Nabrali smo regratove cvetove in iz njih izdelali regratov sirup. Skupaj z zeliščarico smo nabrali zdravilne rastline in jih posušili za čajno mešanico. Spoznali smo tudi uporabnost čajev za zdravje.
- Na travniku smo opazili drobne žuželke. S pomočjo lup smo si jih podrobno ogledali, jih opisali in poimenovali. Spoznavali smo koristnost travniških živali. Na sprehodih pa smo peli pesmice o le teh. V zimskem času, smo v snegu opazovali živalske sledi.
- Travnik je velik prostor, ki smo ga z otroki uporabili za igro. Na travniku smo se vedno dobro razgibali, na primer z igro lovljenja. Na travniku smo nabirali naravni material in iz njega izdelovali okrasne in uporabne izdelke.

Doseženi cilji:

- Otroci so skozi celoletni projekt spoznali koristnost in uporabnost travnika.
- Otroci so spoznali travniške živali in njihovo koristnost ali škodljivost.
- Otroci so spoznali travniške rastline – katere so strupene in katere so zdravilne. Iz zdravilnih rastlin so se naučili izdelati čaj in sirup.
- Otroci so spoznali delo zeliščarice.
- Otroci so spoznali dela na travniku in pripomočke za delo.
- Otroci so uporabljali naravni material za izdelavo okrasnega ali uporabnega izdelka.

V skupini 3-4 letnih otrok so spoznavali VRT

Dejavnosti:

- Sprehajali smo se med vrtovi in jih opazovali skozi letne čase. Na jesenskem vrtu smo opazovali in nabrali vrtnine. Otroci so spoznali kako vrtnine pripravimo za ozimnico. V nadaljevanju smo opazovali vrt pozimi. Potem pa še pomladno pripravo vrta na sajenje in sejanje. Opazovali smo in dočakali prvi pridelek.
- V zgodnje pomladnem času smo veliko časa posvetili pripravi vrta za sajenje in ob tem spoznali vse pripomočke za delo na vrtu. Vsa orodja smo poimenovali in jih tudi preizkusili.
- Poleg opazovanja velikih vrtov, smo v igralnici izdelali mini vrtiček, ga zasadili, negovali in zalivali ter dobili prve pridelke.
- Vrtnino smo si ogledali, jo tipali, vohali in okušali. Vrtnine smo poimenovali in v knjigah prebrali katere vitamine vsebujejo.
- V spomladnem času smo medse povabili vrtnarko, ki nam je pomagala pri zasaditvi vrtička. Vrtnarka je pokazala in opisali svoje delo, katero nam je bilo zelo všeč.

Doseženi cilji:

- Otroci so spoznali, da je za človeka pomembno, da se zdravo prehranjuje, je telesno aktiven, da je pomemben počitek in bivanje v naravi.
- Otroci so spoznali pomembnost lastnega vrta in da lahko sami pridelajo hrano.
- Otroci so spoznali, da plodovi vrta ne nastanejo sami od sebe, ampak da je potrebno veliko truda, da pridejo do pridelkov.
- Otroci so preizkusili vrtnine z vsemi čuti ter spoznali njihovo vitaminsko vrednost.
- Otroci so spoznali poklic vrtnarja in njegovo delo.

V skupini 4-5 letnih otrok so spoznavali JEZERO

Dejavnosti:

- Z otroki smo se večkrat sprehajali po sprehajalnih poteh in opazovali naše jezero. Na sprehodih in ob različnem vremenu smo opazili, da jezero »spreminja« barvo. Enkrat je modro, drugič, po slabem vremenu kalno, a že naslednjič ob lepem vremenu spet odseva svojo značilno smaragdno barvo.
- Na sprehajalni poti smo opazovali rastline, ki rastejo ob jezeru.
- Seznanili smo se z življenjem živali v in ob jezeru. Na gladini jezera smo opazovali račke in labode, v vodi pa ribe.
- Na sprehajalnih poteh smo opazili nameščene koše za smeti, ki naše jezero in njeno okolico ohranjajo čisto.
- Opazovali smo vodne vire, ki se izlivajo v jezero.
- Poleg vsega pa smo v igralnici izvedli še naravoslovne poskuse z vodo preko katerih so otroci spoznavali lastnosti vode.

Doseženi cilji:

- Otroci so spoznali, da je jezero življenjski prostor mnogih živali, tako vodnih, kot obvodnih pa tudi različnih rastlin.
- Otroci so med projektom spoznali, da ima jezero oz. reka Soča tudi energijsko vrednost, saj je s pomočjo hidroelektrarn ta pomemben vir energije.
- Otroci so ob opazovanju jezera spoznali, da je gladina jezera v soodvisnosti s količino padavin.
- Otroci so spoznali glavno in najpomembnejšo prebivalko jezera - Soško postrv.

V skupini 5-6 letnih otrok so spoznavali GOZD

Dejavnosti:

- Skupaj z otroki smo se večkrat odpravili na sprehod v gozd in ga opazovali v različnih letnih časih. Ob obisku gozda so otroci prisluhnili petju ptic in šelestenju listja, poiskali smo različne drobne živali in si jih ogledali s povečevalnim steklom, opazovali smo, kako se drevo spreminja skozi letne čase, tipali smo različne drevesne skorje, naredili odtis skorje z voščenko in ugotavljali hrapavost lubja različnih dreves...

- Da bi poglobili svoje znanje, smo na obisk povabili gozdarico, ki nas je popeljala v gozd in skupaj smo prepoznavali drevesa ter njihove plodove.
- Na povabilo učiteljice biologije smo obiskali biološko učilnico, ki predstavlja del okolja v katerem živimo in nudi bogato zbirko različnih naravnih didaktičnih pripomočkov. Tako so imeli otroci možnost spoznati različne gozdne živali in njihove značilnosti. Otrokom je bila ta izkušnja zelo všeč, saj so se razstavljenih stvari lahko dotaknili in pobožali.
- V vrtcu nas je obiskal tudi lovec, ki nam je predstavil delo lovca v naravi. Povedal in poučil nas je o veliko stvareh, ki so pomembne v naravi.

Doseženi cilji:

- Otroci so preko različnih aktivnosti spoznavali in raziskovali življenje v gozdu ter spoznavali pomen gozda za ljudi in živali.
- Otroci so »prisluhnili« gozdu in se v njem sprostiti.
- Otroci so se naučili opazovati naravo v gozdu z vsemi čutili.
- Otroci so spoznavali spremembe živali in rastlin v enoletnem ciklusu.
- Otroci so preko različnih dejavnosti razvijali spoštljiv in odgovoren odnos do življenja v gozdu.

ZAKLJUČEK

Otroci so v projektu aktivno odkrivali naravo, pri tem pa se moramo zavedati, da smo odrasli s svojim odnosom, aktivnostjo in zgleodom otrokom vedenjski in učni vzor. Otrok se mora naučiti živeti z naravo, zato ponudimo otrokom čim več povezanosti z naravo, ker bivanje v njej in raziskovanje le-te otroka zadovoljuje in osrečuje.

Viri in literatura

1. Eko akcijski načrt vrtca Most na Soči, šolsko leto 2015/16.
2. Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Z GIBANJEM IN OPAZOVANJEM RAZISKUJEM SVET OKOLI SEBE

Povzetek

Prispevek obravnava pozitivne ugotovitve izvajanja gozdne pedagogike, ki smo jo v Vrtcu Črnuče uresničevali v okviru izbrane prednostne ekonaloge *Z gibanjem in opazovanjem raziskujemo svet narave okrog nas*. Gozd/narava se pokaže kot idealno vzgojno-učno in spodbudno okolje za razvijanje spretnosti na vseh področjih (narava, gibanje, jezik, umetnost, družba, matematika) in otrokom omogoča, da optimalno razvijejo svoja znanja, veščine in izkušnje ter jim nudi ustrezne izzive za celostni (psihosocialni, fizični in kognitivni) razvoj.

Ključne besede: predšolski otrok, gozd, gozdna pedagogika.

Abstract

The article presents the benefits of forest pedagogy, which has been carried out in kindergarten Črnuče within the priority eco-task *Discovering the world around us through movement and observation*. The forest/nature appears as an ideal educational learning and a supportive environment for the development of skills in all areas (nature, movement, language, art, society, mathematics) and enables children to optimally develop their knowledge, skills and experience, and providing them with appropriate challenges for comprehensive (psycho-social, physical and cognitive) development.

Keywords: preschool child, forest, forest pedagogy.

UVOD

V času, ko otroci večino svojega časa preživijo v zaprtih prostorih, neaktivno, brez njim ustreznih spodbud in čutnih dražljajev, je še posebej pomembno, da se tudi pri vzgoji in pedagogiki vračamo nazaj k temeljem. Pedagoški delavci ugotavljamo, da je vse več razvojnih motenj, otroci imajo težave s pomnjenjem, primanjkuje jim zbranosti, ustvarjalnosti, samoiniciativnosti, vse več je tudi motenj govora. Zavedamo se, da je za celovit razvoj otrokovih sposobnosti pomembna naravna in preprosta igra, ki spodbuja gibanje in opazovanje, zato jim omogočamo preživljanje časa v naravi, v gozdu.

V Vrtcu Črnuče, enoti Ostržek, smo v okviru izbrane prednostne ekonaloge *Z gibanjem in opazovanjem raziskujemo svet narave okrog nas* izvajali gozdno pedagogiko v vseh starostnih skupinah, kontinuirano bivali v gozdu/naravi, jo na različne načine neposredno zaznavali, opazovali, raziskovali ter pri tem spoznavali, kaj nam le-ta ponuja.

METODE

Pri izvajanju dejavnosti smo uporabljali različne didaktične metode, primerne starostnim skupinam otrok (1–3 in 3–6), ki so se medsebojno prepletale in dopolnjevale. Poudarjeno je bilo poslušanje, spremljanje, opazovanje, posnemanje, klasificiranje, gibalno izražanje, pogovor, eksperimentiranje,

raziskovanje/spoznavanje z lastno aktivnostjo, fotografiranje in snemanje.

DISKUSIJA

V izvajanje dejavnosti je bilo vključenih 22 oddelkov vrtca, od tega 12 oddelkov otrok prvega starostnega obdobja. Predvsem nas je zanimalo, kako najmlajši, otroci, stari od 1. do 3. leta, vzpostavljajo odnos do gozda (zaznavajo, doživljajo, dojemajo) in bivajo v odprtem vzgojno-učnem okolju zunaj vrtca.

Cilji, ki so se nanašali na delo z otroki prvega starostnega obdobja, so bili usmerjeni predvsem v:

- izvajanje kontinuiranega bivanja v gozdu (vsaj enkrat na teden) in doživljanje narave v vseh letnih časih in vremenskih razmerah;
- usmerjanje otrok v aktivacijo vseh čutil;
- spodbujanje otrok k poimenovanju, ubesedovanju in govornemu izražanju;
- opazovanje otrok pri njihovem zaznavanju, doživljanju in dojetanju gozda;
- sprotno beleženje opažanj, odziva otrok in reflektiranje dela;
- vključevanje staršev in starih staršev (sprehodi v gozd, bivanje/delavnica v gozdu) in sprotno poročanje o bivanju v gozdu prek fotografij na spletnih straneh oddelkov, videoposnetkov, gozdnih map ali knjig.

Po nekajmesečnem izvajanju prednostne ekonaloge, koncepta odprtega vzgojno-učnega okolja in obiskovanju gozda v prvi starostni skupini otrok smo opazili, da:

- so bili otroci na začetku nezaupljivi, potrebovali so spodbudo vzgojitelja pri spoznavanju in vzpostavljanju odnosa do gozda; postopoma, prek spoznavanja posameznih dreves v bližini vrtca so po nekaj mesecih vzpostavili stik z gozdom in že sami prepoznavali, kaj jim ponuja gozdni prostor (gozdne plodove, živali, naravni material, zvoki, tišina), nekateri z večjim zanimanjem kot drugi;
- so otroci intenzivno zaznavali gozd z vsemi čutili (opazovanje, poslušanje, tipanje, vonjanje), pri tem so izražali veselo razpoloženje, navdušenje (glasni vzkliki in smeh), začudenje (ob šumenju listja, potoka, opazovanja ptic in živali), prepoznavanje (drevo, listje, ptice, drobne živali, korenine), ubesedili so občutke (»zebe, mokro je, mrzlo je, ob dotiku iglastega drevesa: au«);
- so otroci najprej navezali »stik« z drevesom (so ga opazovali, se ga dotaknili, ga objemali, božali ...), nato pa postopoma prehajali na raziskovanje ostalega gozdnega prostora ter razvijali samostojno igro z gozdnim materialom (pobiranje palic in listja, metanje listja, natikanje listja na palice, udarjanje s palicami po hlohlih in deblih ob prepevanju pesmi, sedenje na hlohlih, pri drevesih, igra skrivalnice med drevesi, plezanje, hoja po hlohlih, preplezanje korenin, hlohlov, tek, kotaljenje, valjanje po listju);
- so bili otroci bolj gibalno spretni (napredek pri samostojni hoji, ravnotežju);
- je bil pri otrocih, ki še niso hodili, odhod v gozd lažji v spremstvu skupine starejših (starejši otroci držijo mlajše za roke in jim razkažejo gozd ter jih seznanjajo z njegovim raznolikim obiljem);
- da so se otroci (vendar ne vsi) v gozdu umirili, odnosi med njimi so bili bolj umirjeni kot v igralnici;
- so otroci samostojno prepoznavali elemente gozda tudi zunaj gozdnega prostora (npr. drevesa, plodove, ptice, korenine ...) ali prenašali igro iz igralnice v gozd (npr. puljenje repe) – transfer;
- so otroci vpraševali po odhodu v gozd, zapomnili so si svoj gozdni prostor (svoje drevo) in nekateri že celo dan pričakovanega odhoda v gozd.

Slika 1: Razvijanje zavedanja telesa in sodelovalnost pri kotaljenju hloda z rokami.

Slika 2: Razvijanje fine motorike z uztvarjanjem z glino na deblo drevesa.

Slika 3: Spontana raziskovalno-ustvarjalna igra z gozdnim materialom.

ZAKLJUČEK

Z izvajanjem gozdne pedagogike in kontinuiranim bivanjem v naravi/gozdu smo želeli spodbujati otroke k vzpostavljanju in poglobljanju odnosa do narave, k razvijanju osebnih potencialov, ustvarjalnosti in samoiniciativnosti ter vzpostavljanju odnosov z drugimi. Spodbujali smo jih k prepoznavanju, reflektiranju občutij, zaznav in doživetij, spremljali njihov odziv in proučevali vpliv bivanja v gozdu na razvoj otrok. Zaznali smo same prednosti in pozitivne spremembe.

Viri in literatura

1. Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
2. Pori, E. (2014). Program Gozd v objemu kot oblika pedagoškega pristopa v odprtem vzgojno-učnem okolju pri predšolskem otroku. V: *Kompetence vzgojitelja – izzivi, izkušnje, spoznanja*. VII. Mednarodna strokovna konferenca vzgojiteljev v vrtcih 2014. Ljubljana: MIB, d. o. o. 173–183.
3. Pori, E. (2015). Spodbujanje motorike in zaznavanja v odprtem vzgojno-učnem okolju pri predšolskem otroku. V: *Gibanje in predšolski otrok*. VIII. Mednarodna strokovna konferenca vzgojiteljev v vrtcih 2015. Ljubljana: MIB, d. o. o. 237–245.

GOZDNE RADOSTI OD IGRE DO POGOZDOVANJA

Povzetek

Letošnje vodilo našega vrtca VVE Vojke Napokoj Moravče je ljudsko izročilo – čuječnost, skozi katero se spominjamo običajev in navad naših babic in dedkov ter svojih staršev. Pri vsakdanjih dejavnostih vrtca, pri katerih smo cilje zajemali iz Kurikula za vrtce, so prepleteni z obujanjem in ohranjanjem načina dela, rajalnih iger, ljudskih pesmi, ljudskih iger, domači peki kruha in drugih dobrot, sejanju in vzgajanju semen v sadike, zaužitju domače pridelane zelenjave z našega vrtčevskega vrta, k seznanjanju otrok z vzgojo sadik dreves in s pogozdovanjem. Težimo k ohranjanju okolice in malih živali okoli nas, v otrocih skušamo spodbujati zavest, da je tudi tisto, kar so in na kakšen način so delali že naši dedje, dobro in vredno ohranjati, oživeti in živeti.

Ključne besede: pogozdovanje, hotel za žuželke, hotel za deževnike.

Abstract

The motto of our kindergarten VVE Vojke Napokoj Moravče this year is tradition through which we remember the customs and traditions of our grandparents and their parents. For everyday activities in kindergarten, where targets were included from Kurikulum for kindergarten, are interwoven with the revival and preservation of working methods, dance games, songs, baking homemade bread and other goodies, sieving and nurturing the seeds of plants, ingestion of home grown vegetables from our garden kindergarten, to educate children about growing seedlings of trees and afforestation. We tend to the preservation of the surroundings and the small animals around us, the children try to promote awareness that is what they are and how they work are our grandfather, and well worth to preserve, revive and live.

Keywords: afforestation, a hotel for insects, a worms hotel.

UVOD

Ker je Slovenija izrazito poraščena z gozdovi, saj prekrivajo kar 58,4 % naše države Slovenije (ZGS 2016), Moravče pa pretežno gozdnata pokrajina, me je interes do odkrivanja gozdov vedno pritegnil.

V skupini Medvedki, ki jo v letošnjem letu vodim, sem se glede na interes otrok do narave, odkrivanja novega in predvsem na njihov konstantni interes do raziskovanja, opazovanja, beleženja odločila, da jim v tem šolskem letu in vse do njihovega vstopa v šolo še bolj približam pomembnost lastne vzgoje sadik iz semen, skrb zanje in nazadnje način, kako se pogozduje dvoletne sadike lokalno rastočih gozdnih dreves in kakšen je sploh pomen vzgajanja in pogozdovanja najprej za rast gozda, za živali ter širše gledano pa pomen gozdov za nas ljudi.

V januarju in februarju leta 2014, je moravško dolino in tudi njene gozdove močno poškodoval žledolom (Ministrstvo za okolje in prostor 2014), zato je ideja o pogozdovanju vzklila in se nadaljevala v realiziranju s predstavitvijo problematike otrokom. Ker se s saniranjem posledic žledoloma zaradi narave in težavnosti dela seveda nismo mogli ukvarjati, smo

se odločili, da sami skušamo posaditi svoja prva lokalno rastoča gozdna drevesa.

METODE

Z otroki smo se veliko pogovarjali o pomembnosti gozdov za okolje, živali, ki prebivajo v njem in končno tudi za nas. Skozi spoznavanje pomena dreves za čiščenje zraka, ki ga vdihavamo ter za produkcijo novega, svežega kisika, smo počasi po temah prešli na pogozdovanje samo. S pomočjo različne literature o gozdovih in življenju v njem, smo z metodo pogovora pridobivali informacije o gozdu.

Nadaljevali smo s spoznavanjem lokalno rastočih gozdnih dreves, ki smo si jih ogledali v gozdu. Na sprehodih smo drevesa opazovali skozi vse letne čase, spoznavali drevesno skorjo z risanjem le-te, z opazovanjem sprememb, ki nastajajo zaradi letnih časov ter z nabiranjem in prepoznavanjem semen in plodov, h katerim drevesom spadajo.

Skozi izvajanje različnih dejavnosti, smo z otroki spoznavali pomen ohranjanja gozdov za ljudi ter na kakšne načine lahko otroci sami pripomorejo k temu.

REZULTATI

1. PROJEKT LEAF

V Moravčah imamo veliko možnosti za igro v naravi, saj smo vrtec na podeželju. Vsak daljši trenutek, ki ga imamo, izkoristimo za obisk bližnjega gozda, za igro v njem in velikokrat tudi za raziskovanje malih živali, rastlinja in seveda dreves, ki jim dajemo letos še poseben pomen.

V obsegu projekta Eko vrtec ter pripadajočega projekta LEAF (ekosola.si 2015/2016), spoznavamo tudi gozd kot prostor za igro, raziskovanje, življenje, kot možnost doživljajskih sprehodov in samih doživljanj narave ob hitrem tempu življenja ter kot del nas, našega življenja. Z ekoakcijskim načrtom, v katerega smo zajeli naslednje dejavnosti: doživljajske sprehode, ustvarjanje in izdelavo hotela za žuželke (Čurč 2013), spoznavali biotsko raznovrstnost in še druge teme, smo se skozi leto popolnoma približali temi gozda, z njo rastle in postali del nje, kar je bil tudi namen, da otroci gozd spoznajo, oživijo pomen gozda za nas in začnejo gozd živeti.

Ker se glede na moje izkušnje otroci v takem idiličnem, mirnem in pestrem okolju sprostijo, uživajo v naravo, z njo dihamo in jo samoiniciativno radi raziskujejo, se za obisk gozda res velikokrat odločimo. Včasih otrokom tam nudim le prosto igro, velikokrat pa smo v njem nabirali tudi material za ustvarjanje ter tudi za izdelavo hotela za žuželke; nabrali smo vejice, odpadlo lubje in kamenje.

Ko smo hoteli na eko vrtičku označiti, kaj vse smo posadili vanj, smo se zopet odpravili v gozd in tam poiskali odpadle veje, jih olupili, našagali, pobarvali, me pa smo nanje napisale, katere vrste sadik ali semen smo posadili/posejali v naš vrt. Z označevalci smo tako na vrtu prikazali, kaj vse naj bi

in že raste na njem. Na ta način smo omogočili preglednost in na nek način zabeležili, rast rastlin.

V našem vrtu pa ne rastejo le zelenjava in zelišča, lansko jesen smo vanj posadili tudi semena pravih lokalno rastočih gozdnih dreves. Posadili smo jih 30, zrastle pa je tretjina posajenih, na katere smo izredno ponosni. Po pripovedovanju gozdarja, g. Škrlepa, zaposlenega kot vodja Krajevne enote Železniki Zavoda za gozdove s katerim sem stopila v stik, da se o pogozdovanju kar najbolje podučim iz prve roke, sem izvedela, da enoletne sadike gozdnih dreves, presadimo, dvoletne sadike pa lahko že pogozdujemo. Ob vsakem obisku vrta, sadike opazujemo, beležimo njihovo rast in jih fotografiramo. Komaj čakamo, da še malo zrastejo in bodo letošnjo jesen primerna za prvo presajanje, naslednje leto pa zares za pogozdovanje naših prvih uspešnih sadik gozdnih dreves v gozd. Tako bodo otroci in tudi jaz prvič doživeli izkušnjo pogozdovanja od semena do sadike, ki so jo vzgajili sami z mojo pomočjo.

2. HOTEL ZA ŽUŽELKE

V aprilu smo s pomočjo hišnika, ki nam je skonstruiral ogrodje hotela za žuželke, kot smo si ga v vrtcu Moravče, v skupini Medvedki zamislili, ustvarili svoja prva hotela za žuželke. Ker z množično rastjo vedno novih stavb in zgradb povzročamo odmikanje oziroma beg žuželk stran od njihovih domov (Čurč 2013), ki so si jih ustvarile, smo se odločili, da tudi sami nekaj prispevamo k ohranitvi malih žuželk. Na spletu

sem si ogledala veliko načinov, kako lahko ustvarimo hotel za žuželke, najboljše informacije o pomenu hotela za žuželke pa sem pridobila v prispevku g. Čurča (2013), ki pomen izdelave hotela podrobno opisuje.

Možnosti za primarno okolje žuželk se vedno bolj krčijo in žuželke nimajo več kam. Zgodilo pa se je tudi to, da zaradi množičnega škropljenja žuželke postajajo ogrožene, nekatere pa so celo že izumrle.

V nadaljevanju smo si z otroki s pomočjo aplikacij pogledali različne možnosti za to, kako se ustvari hotel za žuželke in se odločili za obstoječega, ki smo ga izdelali.

Pri nabiranju materiala za ustvarjanje hotela za žuželke, nam je priskočila na pomoč še ena skupina otrok, sami pa smo na sprehodu skrbno izbirali primeren material; lubje, veje, dračje, opeko, v večje poleno smo navrtali luknje in ga našagali na primerno velikost. Ves material smo po razdelkih naložili v hotel, hišnik pa ga je fiksiral še z mrežo, da material ne bi padal ven.

Vsakodnevno, če je le možno, opazujemo, kdaj se bodo naselile žuželke. V dobrem tednu so se že naselile prve kri-late žuželke.

Izrednega pomena je, da že predšolske otroke vzgajamo v skrbi za naravo, žuželke in zase že v njihove ranem obdobju. Naj z vzgojo rastejo vrednote in čut za to, da k ohranjanju in oblikovanju okolja veliko lahko pripomoremo tudi sami.

3. HOTEL ZA DEŽEVNIKE

Z otroki smo se odločili, da bomo ustvarili hotel za deževnike ter s tem pripomogli k spoznavanju delovanja deževnikov in h še kvalitetnejši zemlji za rast naših sadik gozdnih dreves (Williams 2013).

Priskrbeli smo si potrebni material; večje prodnike – kamne, mivko, zemljo in liste rastlin.

Najprej so otroci v prozorno posodo položili kamenje, potem pa posamezno po nivojih nasipali pesek in zemljo.

Na koncu smo narejeno namočili z vodo, ker imajo deževniki izredno radi vlažno in temno okolje. Le kadar je močno deževje, pridejo na površje zaradi pomanjkanja kisika. Po vrhu smo naložili liste zelenih rastlin in hotel postavili ven na temo. Na vrtčevskem vrtu smo poiskali deževnike in jih »naselili« v novo opazovalno okolje in vsakodnevno opazovali, kako raziskujejo svoje novo območje, kako so vidni njihovi rovi. Neverjetna izkušnja za otroke, spoznavati, kako se deževniki gibajo ter kako koristni so za bogatenje in rahljanje naše zemlje na vrtu.

4. SEMENSKÉ BOMBE

Z Medvedki že skozi celo leto spoznavamo pomen zdravega okolja, kako k temu pripomoremo in čemu se moramo

izogibati, da čim manj onesnažujemo zrak, vodo in zemljo okoli nas.

Ker nam zelene rastline pomagajo pri »čiščenju« zraaka in pri nastanku kisika, ki nam je nujen za življenje, smo se odločili, da v maju izdelamo semenske bombe.

Po navodilih ga. Ashley (2016) smo zgneti kepo glin, jo zvaljali na 0,5 cm debelo, dodali malo zemlje in jo posuli z različnimi semeni (zelenjave in tudi rož, buč).

Vse to smo »zaprli« v kroglo. V dveh tednih so semena v krogli eksplodirala, začela so kaliti, iz naše krogle pa so zrastle nove rastline. Glede na vsebino prispevka avtorice, ki govori o naravni selekciji in rasti semen, zmešanih v kroglo, bodo agresivnejša semena uspevala, ostala pa zamrla, kot je to običajno v naravi.

DISKUSIJA IN ZAKLJUČEK

Gozd je pomemben življenjski prostor za rastline, živali, hkrati pa je izrednega pomena predvsem za nas ljudi. Gozd nam nudi različne surovine za naše življenje, rastline v njem pa nam daje najpomembnejše za naše življenje – kisik, ki nas ohranja žive.

Skozi dejavnosti projekta leaf, ustvarjanje hotela za žuželke, hotela za deževnike, izdelavo semenskih bomb ter v bistveni dejavnosti sajenja semen in plodov gozdnih dreves, skrbjo za uspele sadike, sem otroke spodbujala k ohranjanju našega okolja – gozdov, k ozaveščanju o pomenu skrbi za gozdove. Otroci so čez leto postajali vedno bolj povezani z naravo, postali so del gozda, ki ga bomo raziskovali še naprej. Gozd je bil naš prostor za igro, raziskovanje in zavetje. Postal je naše bistvo.

Literatura

1. Ashley, http://www.hellonatureblog.com/diy-seed-bombs/#_a5y_p=3784667 (pridobljeno 15. 6. 2016).
2. Brus, R. (2004), Drevesne vrste na slovenskem. Mladinska knjiga Založba, Ljubljana.
3. Čurč, D. (2013), Hotel za žuželke – postavite ga na domačem vrtu. <http://www.bodieko.si/hotel-za-zuzelke> (pridobljeno 15. 6. 2016).
4. <http://ekosola.si/2015-16/projekti/program-leaf> (pridobljeno 15. 6. 2016).
5. Ministrstvo za okolje in prostor (2014), http://www.mop.gov.si/si/delovna_podrocja/zmanjsevanje_posledic_naravnih_nesrec/zledolom_2014/ (pridobljeno 15. 6. 2016).
6. ZGS, http://www.zgs.si/slo/gozdovi_slovenije/o_gozdovih_slovenije/gozdatost_in_pestrost/index.html (pridobljeno 15. 6. 2016).
7. ZGS, http://www.zgs.si/slo/obmocne_enote/kranj/krajevne_enote/ke_zelezniki/index.html (pridobljeno 15. 6. 2016).
8. Williams, J. (2013), http://www.education.com/activity/article/make_a_worm_hotel_kinder/ (pridobljeno 15. 6. 2016).

SPIRALNA GREDA V VRTCU

Povzetek

Človek se nehote oddaljuje od narave, čeprav je del nje. Če želimo družbo spremeniti, moramo začeti pri najmlajših, saj bodo prav oni ustvarjali prihodnost.

V našem vrtcu se zavedamo, kako pomembno je, da otroku ponudimo pristen stik z naravo. Narava lahko predšolskemu otroku predstavlja najboljšo učiteljico, igralnico, telovadnico. Prostor, kjer je na voljo vedno dovolj igrač iz naravnega materiala (deževniki, vejice, listki, kamenčki ...), ki omogočajo, da je otrok aktiven, ustvarjalen, radoveden, inovativen, umirjen, ...

Spiralna greda je ena izmed oblik v naravi. Zaradi kamnite vertikalne spirale omogoča različnim zeliščem ugodne pogoje rasti v vseh letnih časih. Posamezni deli spirale imajo različne bivalne pogoje za rastline in živali.

Skupaj vzgajamo prihodnje generacije, da bodo znale ceniti kakovost življenja, zdravo naravo in okolje, ekološko pridelano hrano, lokalno samooskrbo ter zdrav in okoljsko osveščen življenjski slog.

Ključne besede: predšolski otrok, permakultura, spiralna greda, kamenje, zelišča, ekološko pridelana hrana.

Abstract

The people unwillingly turn away from nature, although we are the part of it. If we want to change the society, we have to start with the youngest population because our future depends on them.

In our kindergarten we are aware how important it is to give the child the opportunity to have the genuine contact with the nature. The nature is the best teacher, playroom and gym for the preschool child. It is the place where there are always enough toys from natural material (plover, branches, leaves, stones ...), that make a child active, creative, curious, innovative, relaxed ...

The spiral shaft is one of the natural forms. Because of the stone vertical spiral it enables different herbs favourable conditions for growing in every season of the year. Different parts of the spiral have different living conditions for plants and animals.

Together we educate the future generations so that they would be capable to appreciate the quality of their life, healthy nature and environment, organic food, local self-supply and healthy and environmentally conscious life style.

Key words: preschool child, spiral shaft, stones, herbs, organic food.

UVOD

Vrtec Antona Medveda Kamnik je vključen v več projektov, namenjenih trajnostnemu razvoju in eden izmed projektov je »Eko šola kot način življenja« - Šolska VRTilnica, ki predstavlja sodoben učni in vzgojni pripomoček namenjen predšolskim otrokom na vrtčevskih eko vrtovih. Šolska VRTilnica nas usmerja, da na naših vrtčevskih eko vrtovih uredimo kompostnike, da vrtičke gnojimo z organskimi gnojili, uporabljamo ekološka semena ali kemično netratirana semena, upoštevamo načrt kolobarjenja, da trajnostno gospodarimo z vodo, da ne uporabljamo nobenih pesticidov in mineralnih gnojil ter da ločujemo in zmanjšujemo odpadke.

REZULTATI

Cilji, ki jim sledimo:

- razvijanje pozitivnega odnosa do narave,
- razvijanje čutil (vonj, okus, sluh, vid, dotik),

- poimenovanje rastlin (zelišča, zelenjava, sadje ...),
- seznanitev z orodji, delom, vztrajno skrbjo za nego rastlin,
- seznanitev z ohranjenem avtohtonih, domačih in udomačenih sort semen in sadik,
- vzbujanje interesa za kontinuirano opazovanje rasti rastlin skozi vse letne čase (od semena do ponovne osemenitve rastline),
- seznanjanje otrok z gnojenjem rastlin z naravnimi gnojili (npr.: kompost, koprive),
- opozarjanje na trajnostno gospodarjenje z vodo,
- povezovanje vseh služb v vrtcu pri programu »Šolska VRTilnica« (pedagoška, prehrabna, vzdrževalna...),
- seznanitev z lokalno, ekološko predelano hrano,
- spodbujanje staršev s pomočjo zgleda iz vrtca k vzgajanju ekološko pridelane hrane v domačem okolju ter k seganju po lokalno pridelani hrani,
- omogočanje doživljanja zadovoljstva ob pridelkih in uživanja ob zdravi prehrani,
- razvijanje kulture prehranjevanja in druženja ob hrani.

METODE:

- metoda pogovora,
- metoda opazovanja,
- metoda praktičnega dela,
- metoda primerjanja,
- metoda pridobivanja spoznanj ob lastni dejavnosti.

DISKUSIJA

V našem vrtcu urejamo različne vrtničke: čutni, cvetlični, sadni, zeliščni. Čutni vrtniček omogoča otrokom razvoj vseh čutil, in sicer vonja, okusa, sluha, vida, dotika. Cvetlični vrtnički krasijo naša igrišča in okolico vrtca. Sadni vrtniček se ponaša predvsem z jagodami, ameriško borovnico, kosmuljo, ribezom in češnjo, ki so jo zasadili starši, ko so se udeležili srečanja ob zaključku vrtca. Največ pozornosti namenjamo permakulturnim zelenjavnim vrtničkom, na katerih pridelujemo razno zelenjavo, ki jo uživamo svežo, pečeno ali kuhano.

Permakultura je načrtovan sistem vrta, ki poskuša ustvariti trajnostni življenjski prostor (*habitat*) s posnemanjem vzorcev iz *narave*. Permakulturni vrtovi so mešani posevki na vrtovih, ki zmanjšujejo pojav bolezni in škodljivcev, izboljšajo aromo in okus ter pospešujejo rast in razvoj rastlin.

Slika 1: Permakulturni zelenjavni vrt.

Na izobraževanju, ki ga je pripravil in izvedel Inštitut za trajnostni razvoj, smo poglobili svoje znanje in spoznanja vključili v naše vrtničke. Vsa pridobljena znanja smo podelili z otroki, in jih vključili v urejanje permakulturnega zelenjavnega vrta v visoki gredi na našem igrišču. Otroci v predšolskem obdobju so najbolj dovzetni za vse dejavnosti, ki so jim ponujene, predstavljene, podane ... Spoznali so sadike, jih poimenovali, predhodno pripravili prostor, kamor so vstavili sadike, jo zasuli z zemljo in zalili. Avtohtone slovenske sorte semen so otroci prepoznavali, jih poimenovali ter posejali. Kontinuirano so opazovali rastlino od semena do pridelka, osemenitve rastline in do ponovnega semena. Za rastline smo skrbeli od pomladi do jeseni, jih negovali, zalivali in ob tem uživali.

Slika 2: Zasaditev spiralne grede.

Dejavnosti na vrtničkih so načrtovane, ampak otroke velikokrat samoiniciativno pritegne vrt, saj želijo sami poiskati hrano (izpuliti redkvico, odtrgati jagodo, ...), opazovati spremembe rasti rastlin, videti kakšnega nezaželenega obiskovalca, npr. polža.

Slika 3: Spiralna greda.

V tem šolskem letu smo skupaj z otroki naredili spiralno gredo in na njo zasadili zelišča, ki jih uživamo sveža, jih uporabimo za pripravo namazov, juh ali čaja.

Spiralna greda je ena izmed naravnih oblik. Zaradi svoje oblike in sestave nudi ugodne pogoje za rast samoniklih rastlin, ki jih najdemo v naravi, običajno so to zelišča.

Na seminarju, ki je potekal jeseni 2014 in ga je izvedel Inštitut za trajnostni razvoj, nas je gospa Jožica Fabjan poučila o izgradnji spiralne grede in nam izročila tudi potrebno gradivo.

Idejo smo posredovali vodstvu vrtca, ki je predlog podprlo, in spiralno gredo smo začeli postavljati v sodelovanju s hišniki. Skupaj z vodstvom smo se dogovorili, kje bomo postavili spiralno gredo in pripravili načrt grede. Upoštevali smo zakonitosti permakulture. V permakulturi je to prostor I, najbližje kuhinji in v vrtcu je najbližje vrtčevski kuhinji.

Skozi Kamnik teče reka Kamniška Bistrica, ki na obrežju pušča zaokroženo kamenje. Za kamenje iz reke smo se odločili zaradi varnosti otrok, saj imajo ploščati kamni ostre

robove. Hišniki so kamenje pripeljali in gradnja se je začela. Izmerili smo prostor in ga označili z apnom. Začeli smo polagati kamenje, ki smo ga vezali z malto. Vse to smo počeli skupaj z otroki. Otroci so spoznali malto, ki veže kamenje in se seznanili s konstruiranjem spiralne grede. Otroci so v spiralni gredi hitro prepoznali obliko polžje hišice. Greda je bila narejena in v njo so otroci nasuli listje, vejice in na vrhu ekološko zemljo, skopali jamico in zasadili zelišča, pokrili z zastirkro ter zalili s padavinsko vodo.

Otroke vzgajamo z zgledom in v vrtcu gospodarno ravnamo z vodo in uporabljamo zbirnike padavinske vode, s katerim zalivamo vrtničke. Vrtničke zalivamo tudi z vodo, s katero se igrajo otroci v poletnih mesecih in z vodo, ki se uporablja za pripravo hrane.

Slika 4: Konstruiranje spiralne grede.

Slika 5: Razvijanje čutil.

Slika 6: Pobiranje pridelka.

ZAKLJUČEK

Da delo na vrtčevskih vrtničkih nemoteno poteka poskrbijo vse službe v vrtcu, pedagoška, tehnična in prehrabna. Z roko v roki dosegamo željene cilje srečnih otrok in zadovoljnih staršev.

Skupaj vzgajamo prihodnje generacije, da bodo znale ceniti kakovost življenja, zdravo naravo in okolje, ekološko pridelano hrano, lokalno samooskrbo ter zdrav in okoljsko osveščen življenjski slog.

Literatura:

1. Katalanič, D., Tratnjek, L., Anželj, B., (2007) Sejemo, sadimo in raziskujemo že v vrtcu, Ljubljana: Zavod RS za šolstvo in šport.
2. Kurikulum za vrtce. (2007): Ministrstvo za šolstvo in šport.
3. Kroflič, R., Marjanovič Umek, L. Japelj Pavešič, B in drugi (2008). Otrok v vrtcu. Priročnik h kurikulu za vrtce. Maribor: Obzorje.
4. Holzer, C., Holzer, J. A., Kalkhof, J., (2013): Zeliščne spirale, terasasti vrtovi in drugo.

VODA TEČE

Povzetek

Voda velja za pomembno življenjsko tekočino, brez katere si težko predstavljamo življenje, saj jo vsa živa bitja potrebujemo za preživetje. Otroci radi spoznavajo svet v katerem živijo. Vse kar vidijo, želijo potipati in okusiti. Da bi zadovoljili ta nagnjenja po odkrivanju in spoznavanju, moramo otroško okolje razširiti in ga narediti še bolj zanimivega. Ob različnih dejavnosti so otroci preko sklopa z naslovom Voda teče, spoznali njene lastnosti, ugotovili, da jo vsa živa bitja potrebujemo za življenje, ter se naučili, da je potrebno z njo pravilno ravnati in tudi varčevati.

Ključne besede: voda, igra z vodo, varčevanje z vodo.

Abstract

Water is an important life liquid without which it is hard to imagine life. All living creatures need it to survive. Children love to learn about the world in which they live. Everything a child sees, wants to feel and taste. In order to meet these tendencies about discovering and understanding, we need to expand the children's environment and make it even more exciting. Through variety of activities on the theme of Water flows, children learned about its features, they found its necessity for a living, and they have learned respectful and economical use of it.

Key words: water, play with water saving water.

UVOD

Naša največja naravna dobrina, do katere se moramo vsi spoštljivo ravnati in z njo varčevati, je voda. Odrasli moramo biti pri tem otrokom dober vzor, saj nas na vsakem koraku posnemajo in se obenem od nas učijo.

S pomočnico sva otrokom preko različnih dejavnosti omogočiti konkretne izkušnje z vodo in ves čas strmele k dosegi spodaj zastavljenih ciljev, da:

- se otrok seznanja z vodo, kot pomembno življenjsko vrednoto,
- spoznava lastnosti vode,
- odkriva in spoznava vodo v različnih pojavnih oblikah,
- preliva vodo v različno velike posode,
- se navaja na varčevanje z vodo.

METODA

Zunanje okolje spodbudno deluje na interakcijo med otroki kot tudi med otroki in vzgojitelji, zato smo večji del dejavnosti izvedli v naravnem okolju, kjer so otroci imeli možnost prakticiranja raziskovalne žilice in obenem krepili svoje zdravje.

Pri tem smo uporabljali metode:

- pogovora,
- opazovanja,
- poslušanja,
- eksperimentiranja,
- pripovedovanja,
- lastne aktivnost otrok.

REZULTATI

Sneg in mrzlo zimsko vreme, nam je omogočilo hojo po snegu in ledu, kjer so bile na preizkušnji gibalne sposobnosti. Tipali smo sneg, led in pri tem opazovali spreminjanje agregatnega stanja iz trdega v tekočega in obratno.

Na sprehodih smo lovili dežje kapljice, se sprehajali z dežniki po dežju, opazovali luže in po njih skakali.

Hoja z dežniki po dežju in lužah.

Ob lepih spomladanskih dnevih smo se večkrat odpravili do bližnje reke po imenu Temenica. Z mostička smo opazovali vodo, poslušali njeno žuborenje in se pogovarjali o življenju v reki in spoznali lastnosti vode (topla- hladna, čista -umazana).

Opazovanje reke Temenice.

V vodo smo metali kamenčke, rože, palice, papir in ob tem napovedovali plovnost. S pomočjo slamice smo ustvarjali valove. Ugotavljali smo toploto vode, vodo mešali z zemljo, mivko in jo nato s cedilom mehansko očistili. Razvrščali smo živali glede na življenjski prostor. Prisotnega je bilo tudi veliko gibanja, ob reki, kjer smo tekali po travnati površini, se lovili in prenašali vodo.

Razvrščanje živali glede na življenjski prostor.

Z vodo smo se veliko igrali, jo prelivali iz večje v manjšo posodo in obratno. S pomočjo slikanic (Žalostna ribica Minka, Kako lahko varčujemo z vodo) smo spoznali kako lahko z vodo varčujemo in zakaj jo potrebujemo. Naučili smo se nekaj pesmic, deklamacij in uprizorili ples Potovanja vodne kapljice.

Dejavnosti smo izvajali tudi v igralnici, kjer smo vodo mešali z barvami, plesali, in se pogovarjali o varčevanju z vodo. S svojim zgledom in vsakodnevnim opozarjanjem sva jih navajali na varčevanjem z vodo pri umivanju.

Igra z vodo.

DISKUSIJA

Ker so se dejavnosti izvajale v prvem starostnem obdobju sva s pomočnico vzgojiteljice otrokom omogočili možnost prepričanje v stalnost vsebine pojava, zato sva preproste dejavnosti izvedli večkrat z istimi predmeti. Tako so imeli otroci možnost, da so prišli do prvih naravoslovnih ugotovitev in spoznanj. Veliko pozornost sva namenjali različnim zastavljenim vprašanjem, ki so otroke spodbudili k opazovanju in razmišljanju. Otroci so z veseljem sodelovali pri vseh dejavnostih. Izredno zanimanje pa so pokazali pri izvajanju eksperimentov in pri sami igri z vodo, pri kateri so uživali. Dejavnosti so pritegnile tudi otroke, ki so bili po navadi bolj zadržani in jih dejavnosti niso zanimale.

ZAKLJUČEK

Preko različnih dejavnosti smo dosegli zastavljene cilje, če izvzamem cilj navajanje na varčevanje z vodo. Varčevanje z vodo je še v povojih, zato bova s pomočnico, otroke v prihodnje še spodbujali k varčevanju. Odločili sva se, da bova k sodelovanju povabili tudi starše, tako da bi s skupnimi močmi dosegli zastavljen cilj. Z omenjenim sklopom sem zadovoljna, saj so otroci razširili svoja znanja, prišli do novih spoznanj in izkušenj povezanih z vodo. Posledično pa so napredovali na kognitivnem, govornem, socialnem in gibalnem področju.

Literatura

1. Hohmann, M., Weikart, D. (2005). Vzgoja in učenje predšolskih otrok. Ljubljana: DZS.
2. Marjanovič Umek, L. (2010). Otrok v vrtcu priročnik h kurikulumu za vrtce. Založba: Obzorje.
3. Kornhauser, A. (2007). Voda – čudežna tekočina. Založba: Mladinska knjiga.
4. Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in Zavod RS za šolstvo.

VODA JE ZAKLAD

Povzetek

Bližina potočka, ribnika in gozda ter naša želja biti na svežem zraku, nam omogočajo, da otrokom privzgojimo pomembnost vsakodnevnega bivanja na prostem. Bivanje zunaj in opazovanje različnih vodnih virov ter njegovih rastlinskih in živalskih prebivalcev otrokom vzbuja vedoželjnost za njihovo proučevanje. S tem želimo in upamo, da bomo dosegli miselni premik v glavah naših najmlajših in jim približali vodo kot dobrino, ki jo je potrebno varovati, zaščititi in spoštovati. Z gledom in vzgojo upamo, da dosežemo tudi zavedanje privilegija, ki ga imamo: to je dobro, pitno vodo iz pipe.

Gljučne besede: voda, vodni viri, dobrina.

Abstract

The proximity of the creek, pond and forest and our desire to be in the fresh air, allow us to impart to children the importance of everyday living outdoors. Staying outside and observing the variety of water sources and its plant and animal inhabitants, arouses curiosity for their study at children. With this we hope to reach a mental shift in the minds of our children and make them aware that water is a commodity which must be protected and respected. By way of example we hope to achieve an awareness of the privilege that we have good drinking water from the tap.

Key words: water, water resources, good.

Kakovostnejša kot je voda, bogatejša je življenje v njej in ob njej. To lahko naši otroci vsakodnevno vidijo in primerjajo, saj imamo ta privilegij, da imamo potoček, reko in ribnik v neposredni bližini vrtca. Otroci v vrtcu zvedo, da voda v naravi kroži in da je ena ključnih in nenadomestljivih dobrin za življenje.

Vodnih virov s sladko vodo je na zemlji malo, njena poraba pa se večja, saj prebivalstvo hitro narašča. Kot so zapisali v podjetju Vodovod in kanalizacija iz Ljubljane, vode na našem planetu ne bo zmanjkalo. Lahko pa se zgodi, da bo zaradi napačnih odločitev in dejanj zmanjkalo pitne vode. In ravno zaradi tega je voda naša skupna odgovornost. (Mestna občina Ljubljana, 2015).

Pitna voda v Ljubljani že stoletje temelji na podzemnih vodnih virih iz neposredne okolice mesta. Ljubljana je zeleno mesto, ki se do vodnih virov odgovorno obnaša in tudi s prostorskim načrtovanjem skuša ohraniti vodo, kot zaklad za prihodnje generacije (Mestna občina Ljubljana, 2015)

V letošnjem letu smo sodelovali v projektu Ljubljana, zelena prestolnica Evrope. V okviru projekta smo se seznanjali z vodnimi viri in njihovo kakovostjo ter spoznavali onesnaževalce vode.

V vseh letnih časih smo spremljali vodo in njene lastnosti. Seznanili smo se z različnimi oblikami in stanji vode ter jih iskali v naši okolici. Raziskovali in igrali smo se z vodo in ob vodi. Spoznavali smo različne oblike vodnih virov in njihove okolice ter jih primerjali med seboj. Izvedli smo poskuse z vodo in se ob njih ne le učili o lastnostih vode, ampak tudi zabavali ob postavljanju mlinčkov. Ozaveščali smo se o tem,

kaj lahko naredimo, da vodo zaščitimo in z njo ravnamo racionalno.

S povabilom maskote Cevka, ki je prišel iz podjetja Vodovod kanalizacija, smo spoznali podzemni vodni svet Ljubljane, njene vodne vire in se poučili o skrbi za pitno vodo. Z branjem in listanjem po knjigah smo se seznanili s poučnimi zgodbami o kapljicah vode ter njihovi poti do morja.

Poseben poudarek pa smo dali pitju vode izpod pipe in zavedanju tega privilegija, ki ga nimajo vsi otroci na tem svetu. Ob uporabi vode smo vedno poudarjali, kaj lahko naredimo sami za varčnost pri porabi vode. Otroke smo skušali ozavestiti tudi o tako aktualni temi kot je pomembnost dostopa do vodnih virov.

Glede na to, da že precej let otroke vzgajamo v duhu ekološke osveščenosti in praktično vsako leto, vse od prvih korakov v vrtcu, otrokom privzgojamo skrb za čisto okolje,

to postaja trajnostni način življenja naših otrok in njihovih najbližjih. Otroci so tako že pred vstopom v šolo sposobni samoiniciativno in racionalno ravnati z vodo. Začnejo se zavedati, da je to zaklad, ki nam je dan, da ga čuvamo in varujemo za svoje potomce.

Viri in literatura

1. Mestna občina Ljubljana. 2015. Zelena Ljubljana: Primavoda. Najdeno 20. 6. 2016 na spletni strani <http://www.zelenaljubljana.si/zelena-dejstva/primavoda>.

UREDILI SMO IGRISČE V VRTCU

Povzetek

Ali lahko pričakujemo, da bo otrok razvil občutljiv odnos do narave, če mu ne ponudimo te izkušnje? Otrok se že v zgodnjih letih otroštva srečuje z naravoslovnimi vsebinami ter spoznava, da je narava naša učiteljica.

Na začetku šolskega leta smo si zastavili cilj, da uredimo igrišče tako, da bo uporabno, prostorno in estetsko. Cilj smo uresničevali skozi vso šolsko leto.

Ključne besede: otrok, igrišče, igra, narava, mali vrtnar.

Abstract

It is impossible to expect that a child will develop sensitivity towards nature, unless we give them an opportunity to get in touch with it. In their early years, children make their first contact with topics of natural science and start to realize that nature is our friend.

At the beginning of the school year, we have set ourselves a goal to arrange the playground in order to be useful, spacious and esthetical. All school year long, the goal was being put into effect.

Key words: child, playground, game, nature, little gardener.

UVOD

Naša enota Marinškov dom je dislocirana enota, ki se nahaja v središču Slovenske Bistrice. V njej se nahajata dva oddelka prvega starostnega obdobja. Naše igrišče je kot nekakšna oaza sredi mesta. Prevladuje travnata površina, kjer lahko najdemo nekaj listavcev in iglavcev. Ker se tukaj nahajamo šele drugo šolsko leto, je bilo načrtovanje in nadgradnja naravoslovnih dejavnosti na igrišču naš izziv.

CILJI

Cilji, ki smo si jih zastavili so se nanašali tako na razvoj naravoslovnih vsebin pri otrocih, kot na samo ureditev igrišča.

Cilji so naslednji:

- Spodbujati radovednost otrok, kot pozitivno lastnost za ustvarjalnost, za akcijski odnos do okolja.
- Otrok pridobiva temeljna naravoslovna znanja za življenjski trajnostni razvoj.
- Otrok spoznava postopek sajenja in sejanja.
- Otrok spoznava naravni material in se z njim igra.
- Otrok pomaga pri načrtovanju in izvajanju naravoslovnih vsebin.

METODE DELA

Pri vzgojnem delu smo uporabili metode, ki se navezujejo na naravoslovne vsebine otrok prvega starostnega obdobja.

METODE DELA:

- pogovor,
- opazovanje,
- igra,
- praktično delo,
- aktivnost.

REZULTATI

Rezultati našega celoletnega projekta so:

- Zbirali smo ponošene škornje, jih pobarvali in vanje nasadili rože.
- Uredili smo Čutno pot – odstranili smo plast trave, položili tkanino za preprečitev rasti trave ter nanjo v zaporedju položili naravne materiale, ki smo jih predhodno zbirali.
- Oblikovali smo Dišeči labirint – v obliki labirinta smo dokončno postavili cevi, v katere smo nasadili različna zelišča. V okviru labirinta izvajamo različne vaje senzibilizacije, kjer otroci preko čutil spoznavajo zelišča.
- Uredili smo Čopkov vrtiček, kjer sta že zrasla prvo korenje in solata, ki smo ju posejali spomladi.
- V platenke smo nasadili pisane rože in tako popestrili pušto žičnato ograjo.
- Postavili smo hotel za žuželke, kjer že nestrpno pričakujemo prve »goste«.
- Za vsako naravoslovno vsebino, ki smo jo izvedli, smo postavili leseno tablo, kjer je le – ta poimenovana.

Slika1: Čopkov vrtiček.

Slika2: Dišeči labirint.

Slika3: Rože nasajene v škornju.

Slika 4: Sejanje zelenjave.

Slika 5: Polnjenje plastenk.

Slika 6: Igra z zemljo.

DISKUSIJA

Ob zaključku vseh dejavnosti na igrišču (v mesecu maju) smo si naše delo ogledali. Otroci so povedali, na kakšen način so sodelovali in pomagali pri izvajanju aktivnosti na vrtu. Iz posejanih semen je zrastle zelenjava ter rože. Sadike zelišč so se razrasle v prave grmičke. Iz melise si že pripravljamo osvežilne napitke. Nestrpno že čakamo na zorenje jagod. Vse naravoslovne vsebine, ki so se odvijale na igrišču vrtca, smo skrbno beležili v naš naravoslovni dnevnik »Mali vrtnar«.

ZAKLJUČEK

S tem projektom smo vsi skupaj – otroci in vzgojiteljice postali bogatejši za nove izkušnje. Naša naloga je, da bomo vsakodnevno skrbeli za rastline in preko naravoslovnih vsebin uporabljali kotičke, kjer otroci sobivajo z naravo. Morda v prihodnjem šolskem letu dobimo še kakšno novo idejo. Kdo ve.

Literatura

1. Kurikulum za vrtce (1999), Ljubljana, MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT.
2. Otrok v vrtcu, priročnik h kurikulumu za vrtce. (2001). Založba obzorja.
3. MALI VRTNAR, Sue Johnson in Cheryl Evans (1997).

BIBA LEZE, PALIČNJAK PRIDE

Povzetek

V današnjem času se ljudje vse premalokrat ustavimo in si vzamemo čas za opazovanje okolice. Otroci v nasprotju z odraslimi opazijo veliko več stvari v okolici in so zvedavi. Potrebujemo le odzivnega odraslega, ki jim bo pomagal odkrivati svet in jim pokazal, kako lahko skrbimo za naravo in vsa živa bitja. V prispevku predstavljam, kako sem otrokom približala »bibe«, ki lezejo in kako smo se soočali s predsodkom le-teh.

Ključne besede: opazovanje, narava, živa bitja, bibe, predsodek.

Abstract

Nowadays, people all too rarely stop and take time to observe their surroundings. Children, on the other hand, are much more perceptive than adults, noticing and being inquisitive about a higher number of things in the area. All they need is a responsive adult who will help them discovering the world, showing them how to care for nature and all living beings. This paper presents how I managed to make children become fonder of crawling bugs and how we dealt with prejudice against them.

Keywords: observation, nature, living beings, bug, prejudice.

UVOD

Nahajamo se v času, ko so ljudje vse pogosteje obsedeni z varnostjo. Na naravo gledajo, kot na tveganje za nesreče, kjer lahko otroci padejo in se poškodujejo, kjer jih lahko piči kakšna žival, vse več je alergij. Otroci razmišljajo drugače. Želijo si igre na prostem, želijo si nevarnosti, s katerimi se lahko soočijo in pridobijo življenjske izkušnje, starši bi jim pri tem morali pomagati, kot pravita Danksova in Schoefeldova.

Odraslim, še posebej mamam, živali ki lezejo predstavljajo strah in gnus. Ta strah posledično prenašajo na otroke. Otroci se rodijo brez predsodkov in so jim živali, ki lezejo posebej zanimive.

Cilj mojega projekta je bil, da otrokom predstavim »bibe« na tak način, da jih bodo sprejeli, in se zavedali, da imajo živali pravico bivati v okolju, v katerem živimo in da lahko za njih poskrbimo tudi mi.

METODE

V skupini imam 19 otrok starih 3-4 leta. Pri izvajanju dejavnosti, sem izhajala iz starosti otrok. Temu primerno sem izbirala metode dela, ki so sovpadale z dejavnostjo, ki smo jo izvajali. Poudarjeno je bilo opazovanje, posnemanje, pogovor, poslušanje, aktivno učenje, lastna aktivnost, učenje drug od drugega, izkustveno učenje, raziskovanje, predvidevanje in pripovedovanje.

REZULTATI

Za tematski sklop Biba leze, biba gre, sem se odločila, ko sem nekega dne opazovala otroke pri igri na igrišču, kako so s prsti začeli mendrati mravlje. Dejanje sem seveda ustavila z vprašanjem ali poznajo te živali in kaj so jim naredile, da se branijo na način uničevanja? Otroci niso znali povedati, zakaj so tako ravnali, zato sem jim navrgla še nekaj vprašanj, s katerimi sem spodbudila zanimanje za živa bitja, ki jih lahko srečamo na našem igrišču. Tako smo skupaj načrtovali naš projekt, pri katerem so sodelovali tudi starši, ki so otrokom pomagali poiskati knjige in odpadne materiale, ki so jih pri našli v vrtec.

Sistematično smo najprej na travniku, drevesih, na igrišču in gozdu ter v igralnici opazovali vsa živa bitja. Pomagali smo si s knjigami in internetom. Prepoznali smo živali iz naše okolice, ter se o njih naučili nove informacije. Te informacije so služile novemu znanju in tako so otroci pustili živali tam, kjer morajo biti, ne da bi jih uničili.

V sklopu projekta smo opazovali živa bitja, spoznali s čim se prehranjujejo, ugotavljali kakšna je njihova naloga v naravi. Spoznali so škodljive in koristne živali in domovanja posameznih živali. Celotnega projekta smo se lotili celostno, saj smo zajeli vsa kurikularna področja. Otroci so iz odpadnih materialov izdelovali živali, ob glasbi so ponazorili gibanje teh živali, igrali smo se gibalne igre, ki že obstajajo in gibalne igre, ki smo si jih izmislili skupaj. Prebirali smo enciklopedije, pravljice, zgodbe o različnih živalih. O življenju majhnih živali, smo si ogledali kratke filmčke preko interneta.

Posamezne živali smo prinesli v igralnico, jih opazovali in risali po opazovanju.

Ob vseh naštetih dejavnosti so otroci izrazili željo, da bi eno žival obdržali v igralnici in zanjo skrbeli. Ker smo se naučili o življenjskem prostoru živali in njihovem počutju, sem se odločila, da lahko začnemo skrbeti za paličnjake. Res je, da paličnjaka v naravi nismo videli, vendar leze in to je bilo otrokom dovolj, da so jih sprejeli. Skrb za paličnjake so otroci sprejeli odgovorno. Otroci v gozdu samostojno poiščejo hrano, vsak dan pogledajo ali še imajo vodo. Vsak dan pustijo paličnjake na sprehod po mizi. S pomočnico jih pri vseh dejavnostih vzpodbujava in jim po potrebi pomagava.

Glavno vodilo pri projektu je bilo dovolj časa in ponavljanje. Na začetku si otroci niso upali dotikati živali in jih držati v rokah. Otrokom, pri katerih sem zaznala stisko nisem ničesar vsiljevala. Dala sem jim potreben čas, da so sprejeli živa bitja. Le trije otroci v skupini od devetnajstih, niso želeli stika z nobeno živaljo.

Otroci o vseh dejavnostih poročajo tudi staršem, saj so mi le-ti dajali povratne informacije ob prihodu otrok v vrtec. Ponosni so, da so njihovi otroci prevzeli odgovornost za drugo živo bitje že pri treh letih.

DISKUSIJA IN ZAKLJUČEK

Cilje, ki sem si jih zadala sem počasi dosegla. Otroci so začeli opazovati in sprejemati živali, namesto, da bi jih pohodili ali stiskali z rokami. Pridobili so informacije in nova znanja.

Med seboj so začeli sodelovati. Drug drugega so učili o tem, kar so izvedeli v vrtcu ali so jim doma povedali starši. Pomembno je bilo to, da smo z otroki večkrat opazovali iste živali in so pri tem imeli na razpolago dovolj časa, da so premagali strahove, ki so jih nosili s seboj ter se soočili s predsodki, ki so jih pridobili od odraslih.

Popolnoma so prevzeli skrb za naše paličnjake. Otroci so se ob skrbi za paličnjake umirili. Kadar so se slabo počutili, so šli k paličnjakom in jim začeli peti pesmice ali kaj pripovedovati.

V veliko veselje in ponos mi je, ko otroci pripovedujejo, da so bili s svojimi starši v gozdu in so našli kakšne majhne živali, ki se jih zdaj več ne bojijo in si jih upajo držati v rokah. Zavedam se, da sem pripomogla k temu, da bodo živali živele. Ob celotnem projektu sem tudi sama premagovala strah pred določenimi živalmi, predvsem sem dobila nove izkušnje in nov pogled na naravo.

Projekt je tekel v pravo smer. Zagotovo se nismo naučili vsega. Še veliko je stvari, ki se jih bomo naučili, a nekje je vredno začeti.

Literatura

1. Danks, F. in Schofield, J. (2007). Igrišča narave: igre, ročne spretnosti in dejavnosti, ki bodo otroke zvbile ven. Ljubljana: Didakta.
2. Kurikulum za vrtce (1999). Ministrstvo za šolstvo in šport.

TRAVNIŠKE ZDRAVILNE RASTLINE

Povzetek

Naš vrtec v Poljčanah je nov, star komaj dve leti. Na eni strani nas s svojim pogledom vabi veličasten hrib Boč, ob vstopu v vrtec pa nas na drugi strani vrtca poleg igrišča vabi travnik. Otroci radi raziskujejo in pri svojem raziskovanju so radovedni in tudi vztrajni. Ravno zato, smo se odločili, da tudi mi pokukamo preko ograje vrtca in se odpravimo na bližnji travnik. Majhni otroci opazujejo odrasle in posnemajo ravnanja, tudi odnos odraslih do narave. Odrasli postavljamo veliko vprašanj, želimo izvedeti kaj novega in seveda tudi otroci se želijo učiti in raziskovati ter z lastnim preizkušanjem začutiti lastnosti narave.

Na travniku, tik ob našem igrišču raste trpotec, regrat, trobentica,... otroci stari 2 leti so spoznali, da lahko iz teh trav in rožic, ki rastejo na travniku naredimo marsikaj in še zdrave so, ter jih imenujemo zelišča.

Ključne besede: travnik, raziskovanje, opazovanje, zelišča, nabiranje in sušenje rastlin.

Abstract

Our kindergarden in Poljčane was built two years ago so it's still practically new. On one side there's a beautiful hill called Boč and on the other side there's a playground and a meadow. Because we know that the children are very passionate about exploring the surroundings, we have decided to step outside the fence and go to the nearest meadow. Little children observe the adults and copy our behaviour and therefore also our relationship with the nature. We, the adults, like to ask a lot of questions and discover new things and of course also the children would like to learn about the nature by exploring it by themselves. On the meadow next to our playground there are many plants, such as Plantain, Dandelion, Primrose... Only two year old children have discovered that they can create many different things out of these plants and that they are also good for our health and they are called herbs.

Keywords: meadow, research, observation, herbs, harvesting and drying plants.

UVOD

V mesecu septembra smo strokovne delavke načrtovale prednostne naloge s področja narave. Preko ograje vrtca in čez šolsko igrišče smo se podale z našimi najmlajšimi in že smo bili na travniku. Travnik je zelo raznolik in kar vabil je,

da se tam poigramo, raziskujemo, ga opazujemo in iščemo različne zdravilne rastline. Pomagali smo si z zvezkom Ščepec travniških zdravilnih rastlin bližnjega okolja in preko sličic spoznavali zdravilne rastline, ki smo jih našli na travniku.

Nekaj smo našli..trpotec, regrat.

CILJI

Cilji, ki smo si jih zastavili:

- Otrok odkriva, spoznava in primerja živo in neživo naravo.
- Razvijanje spoštljivega in odgovornega odnosa do žive narave.
- Pridobivanje temeljnega naravoslovnega znanja in spoznavanje travniških zdravilnih rastlin bližnjega okolja.
- Razvijanje sposobnosti opazovanja in uporaba vseh čutov v spoznavnem procesu (tip, vonj, okus).
- Pridobivanje izkušenj, kako sam in drugi ljudje vplivajo na naravo in kako lahko prispeva k varovanju in ohranjanju naravnega okolja.

METODE

Pri naravoslovnih dejavnostih smo uporabljali metode: pogovora, igre, raziskovanja, poimenovanja, opisovanja, opazovanja, razlage, branja, demonstracije, lastne aktivnosti, razvrščanja, okušanja, praktičnega dela.

Rišemo zelišča.

DISKUSIJA

V mesecu oktobru smo z opazovanjem travnika in z dnevnikom Ščepec travniških zdravilnih rastlin bližnjega okolja večkrat obiskali travnik. Ker je bilo v mesecu novembru lepo vreme, smo na travniku ob neposrednem opazovanju risali trpotec, nabirali rastline za herbarij ter liste, ki smo jih sušili za čaj. Spoznali smo, da je trpotec zdravilna rastlina, ki pomaga pri celjenju ran in odpravljanju bolečin.

V igralnici smo s pomočjo različnih naravoslovnih knjig iskali rastline, ki smo jih videli na travniku, jih primerjali, opisovali. V zimskem času smo si pripravili naravoslovni kotiček, v katerem so imeli otroci vedno na razpolago razne knjige o zdravilnih rastlinah, zeliščih, herbarij, ki je nastajal sproti, v kozarcih suh trpotec. V kuhinji smo poprosili kuharja, da nam je pripravil zeliščni čaj.

Spomladi, ko smo na travniku opazili regrat in njegove cvetove, smo si jih nabrali in napravili svoj med. Kozarec smo skrbno položili na sonce in opazovali, kako se je sladkor topil. Risali smo z regratovimi cvetovi in opazovali rumene sledi, ki jih je puščal na listu. Kasneje, ko so se regratovi cvetovi spremenili v lučke, je travnik dobil novo podobo in izziv za otroke.

V tem času smo spoznali tudi trobentico. Otroci so vedeli, da z njo lahko piskajo in da je malo sladka, ko jo dajo v usta. Spoznali in naučili smo se, da jo lahko posušimo in uporabimo za čaj.

Plakat o regratu in trobentici.

V mesecu aprilu sva s pomočnico vzgojiteljice pripravili čajanko za starše, kjer so lahko starši pili čaj iz zelišč, ki so jih nabrali njihovi otroci.

V zvezke so pridno barvali nova zelišča in seveda z najino pomočjo izpolnjevali naloge, ki so zapisane v zvezku. S pomočnico vzgojiteljice sva zapisovali tudi izjave otrok, opremile liste z datumi.

Otroci, čeprav stari dobri dve leti, so ob nabiranju zelišč na travniku uživali. S ponosom so komaj znali izgovoriti imena rastlin, ki so jih spoznali in razlagali svojim staršem, kaj novega so se na travniku naučili.

Barvanje in zapisi v dnevnik Ščepec travniških zdravilnih rastlin.

ZAKLJUČEK

Otroci so skozi opazovalni dnevnik in z obiskovanjem travnika spoznali travniške rastline, ki imajo prav posebno moč, saj nam pomagajo ob različnih težavah in nas zdravijo, zato imajo zdravilno moč. Otroci so skozi svoja čutila spoznavali rastline, jih vonjali, okušali, tipali in razvijali spoštljiv odnos do narave. Bili so aktivni raziskovalci, opazovalci, naučili so se nabirati zelišča, jih sušiti in tudi uporabljati.

Ker je naš vrtec še nov, smo v mesecu maju skupaj z arhitektko naredili načrt, za naš eko vrt, kjer bo imela svoje mesto tudi zeliščarska gredica. Upamo seveda, da se nam ta želja čim prej uresniči in tako bomo dobili izzive za pridobivanje novih izkušenj, ki jih bomo realizirali po meri otrok.

Literatura

1. Katalinič, D., Tratnjek, L., Anželj, B., (2007): Sejemo, sadimo in raziskujemo že v vrtcu. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo in šport.
2. Krnel, D. (1993). Zgodnje učenje naravoslovja. Ljubljana: DZS
3. Otrok v vrtcu: priročnik h Kurikulu za vrtce. (2001). Maribor: Obzorja.
4. Ašič, S. (2007). Domača lekarna patra Simona Ašiča: Priročnik za nabiranje zdravilnih zelišč. Mohorjeva družba. Celje.

RAZISKOVANJE IN SPOZNAVANJE NARAVE V VRTCU

Povzetek

V okviru projekta Ekošola smo v naši enoti vrtca izbrali prednostno nalogo Z gibanjem in opazovanjem raziskujemo svet narave okoli nas.

Prispevek predstavi raziskovanje in spoznavanje narave v skupini otrok, starih od 5 do 6 let. Otroci so skozi igro in z raziskovanjem na bližnjih travnikih, v gozdovih celostno pridobivali neposredne izkušnje o naravi.

Raznolike dejavnosti, ki so bile izvajane v naravi, so omogočale otrokom več aktivnosti in jim hkrati nudile umirjenost ob izvajanju dejavnosti v naravi.

Ključne besede: narava, raziskovanje, otroci.

Abstract

Our nursery school unit chose a primary task with the title *Exploring nature around us with outdoor activities and nature spotting* within the framework of the Eco School project.

This article describes exploring and nature spotting in a group of children, aged between 5 and 6. Children gained direct experience of nature by playing outdoors and exploring grasslands and forests nearby.

Various activities, carried out in natural environment, enabled children to take part in lots of activities and offered them calm surroundings for their actions at the same time.

Key words: nature, exploring, children.

UVOD

Današnji čas in način življenja nas nenehno seznanjata z materialnimi novostmi in različnimi tehnologijami, ki naj bi nam omogočile lažje in lagodnejše življenje. Pri tem pa niti ne opazimo, da izgubljamostik z naravo. Zdaj je pravi čas, da naredimo korak nazaj k naravi. Vsak začetek je težak, ampak začeti je potrebno na začetku.

»Pridobivanje osnovnih spoznanj o naravi in življenju spada in se prične že v predšolskem obdobju.« (Katalinič, 2010, str. 8)

V Vrtcu Črnuče, enoti Ostržek, je bila letos prednostna ekonaloga Z gibanjem in opazovanjem raziskujemo svet narave okoli nas. Otroci so vedno bolj seznanjeni z raznimi tehnologijami, dejavnostmi in v ekonalogi smo videli možnost, da jim omogočimo več stika z naravo.

V skupini otrok, starih od 5 do 6 let, smo se v okviru ekonaloge odločili, da bomo več dejavnosti izvajali v naravi in se posvetili raziskovanju in opazovanju narave. Skupaj smo se veliko naučili in spoznali, da je narava neizčrpna učilnica znanja.

METODE

Pri izvajanju projekta smo uporabljali različne metode, ki so se med seboj prepletale in hkrati tudi dopolnjevale. Metode smo prilagajali dejavnostim in kompetencam otrok. Večji

poudarek pa je bil na poslušanju, opazovanju, pogovoru, raziskovanju in spoznavanju z lastno aktivnostjo, gibalnem izražanju, fotografiranju in snemanju.

DISKUSIJA

»Naravo je treba doživeti. Doživimo jo le, če smo v njej, narave se torej ne da doživljati s filmom ali z drugimi elektronskimi mediji. Biti v naravi, pomeni biti v učilnici vseživljenjskega učenja, v učilnici za trajnostni razvoj. Za bivanje v taki učilnici otroci potrebujejo vzpodbudo in usmerjanje staršev, vzgojiteljev, ki jim stojimo ob strani.« (Katalinič, 2010, str. 13)

Izbira teme je bila hkrati tudi naš cilj, da smo z gibanjem in opazovanjem raziskovali svet narave okoli nas. Naravo smo začeli spoznavati na sprehodih. Z otroki, starimi od 5 do 6 let, smo se postopoma odpravili tudi na daljše sprehode, kjer smo lahko opazovali, primerjali in raziskovali raznoliko naravo. Opazovali smo travnike, tekoče in stoječe vode, gozd.

V gozdu smo si izbrali gozdni kotichek, ki smo ga obiskovali v vseh letnih časih in tako opazovali in spoznavali spreminjanje gozda. Velikokrat pa se je naš gozdni kotichek spremenil v igralnico na prostem. Raziskovali smo tla v gozdu z različnimi lupami in ostalimi pripomočki. Spoznavali in opazovali smo drevesa in druge rastline, ki jih lahko najdemo v gozdu. Ob spoznavanju drevesnih listov smo le-te tudi razvrščali

in urejali. Ob iskanju sledi živali in njihovem prepoznavanju, pa smo spoznavali tudi gozdne prebivalce. V različnih letnih časih smo prisluhnili zvokom gozda in opažali spremembe. Ker pa se je naš gozdni kotiček nahajal v mestnem okolju in je bilo veliko tudi sprehajalcev, smo se seznanili tudi z bontonom v naravi in kaj sodi oziroma ne sodi v gozd. Ob vsem opazovanju, raziskovanju smo se veliko pogovarjali in se trudili, da smo v raziskovanje vključili vsa čutila.

Stoječe in tekoče vode v okolici vrtca smo opazovali pozimi in spomladi. Otroci so opazili veliko razlik in podobnosti med tekočimi in stoječimi vodami. Največ zanimanja je bilo v zimskem času, ko so se ob tekočih vodah pojavile ledene sveče in razne ledene skulpture, na stoječih vodah pa je nastal led. Na sprehodih smo tako preverjali vzdržljivost ledu na lužah, kaj se dogaja z vodo pod ledom in kako se pod led ujamejo zračni mehurčki.

Veliko časa pa smo namenili tudi opazovanju in igri na travnikih. Pozno jeseni in pozimi smo opazovali travo in zemljo na travnikih. Z gibalnimi igrami smo spoznali tudi naravne ovire (npr. luknje, pomrznjene krtine zemlje,...), ki so nam omogočile pridobivanje novih gibalnih izkušenj. Spomladi smo se seznanili s prebujanjem travnika in opazili več različnih živali in rastlin. Na travniku smo spoznavali različne rastline in jih poskušali poimenovati, opazovali smo tudi živali na travniku in se ob opazovanju in raziskovanju pogovarjali o pomenu rastlin in živali za ljudi. Pogosto smo poiskali kakšno informacijo o neznani rastlini, žuželki, pojavu tudi v knjigah, ki smo jih našli v vrtcu ali pa s pomočjo interneta.

ZAKLJUČEK

Ob opazovanju in raziskovanju narave smo spoznavali, kako pomembno nalogo ima narava v našem življenju. Otroci so naravo spoznavali preko lastnih izkušenj ter glede na lasten interes, sami in ob pomoči odraslih. Ob vsem raziskovanju pa sem ugotovila, da so bili otroci v naravi veliko bolj umirjeni in hkrati aktivneje udeleženi v dejavnostih. Narava je res postala naša igralnica in predvsem velika učilnica. Zanimive izkušnje in dogodivščine pa so zagotovo dovolj velik razlog, da se bomo v naravo še pogosteje vračali.

Slika 1: Opazovanje in spoznavanje mladih dreves v gozdu.

Slika 2: Opazovanje in spoznavanje ledu na lužah.

Slika 3: Opazovanje travnika.

Slika 4: Raziskovanje travnika s pripomočki.

Slika 5: Sprehod v naravi.

Literatura:

1. Katalinič, D. (2010.) Prvi naravoslovni koraki. Odranci: Mizarstvo Antolin.
2. Kurikulum za vrtce (Ministrstvo za šolstvo in šport, 1999).

PAJKI PLETEJO MREŽE NA NAŠEM IGRIŠČU

Povzetek

Naš vrtec Mlinček se nahaja na podeželju, v objemu zelenja. Na igrišču zasledimo veliko raznovrstnih živali, ki pritegnejo otroke, da si jih ogledajo in sprašujejo, kako se imenujejo. V sklopu Zgodnjega naravoslovja smo skozi celo šolsko leto odkrivali in spoznavali male živali, ki jih najdemo na našem igrišču. Otroke so še posebej pritegnile pajkove mreže, ki so jih vsakodnevno čakale na igralih, zato smo se odločili, da bomo raziskali, kdo in zakaj jih plete.

Ključne besede: pajki, pajkove mreže, volkec.

Abstract

Our kindergarten Little mill is located in the countryside, in the hands of nature. On the playground there is a high variety of animals that attracted children to watch them and ask us how they are called. As part of the »Early science« project was throughout the school year discovered and learned about the animals that could be found on our playground. Children were particularly attracted by spider webs, which daily waited for them on the playground equipment, so we decided that we will investigate who is making them and why.

Keywords: spiders, spider webs, wolf spider.

UVOD

Skupina 24 otrok, starih od 4-5 let, z odprtimi očmi in v pričakovanju odkritja nečesa novega, zanimivega, hodi po našem vrtčevskem igrišču. V sklopu Začetnega naravoslovja smo spremljali male živali na našem igrišču. Otroci so vedno opazili pajkove mreže in tako smo se podali na raziskovanje: kako se znajdejo te pajkove mreže na naših igralih in kdo jih plete...

METODE

Pri izvajanju projekta smo uporabili naslednje metode:

- pogovora,
- opazovanja,
- raziskovanja,
- opisovanja,
- razlage,
- branja,
- poslušanja,
- eksperimentiranja,
- lastne aktivnosti.

DISKUSIJA

Otroci so že vedeli, da so pajki tisti, ki na igralih pletejo mreže. Da bi dobili odgovor, zakaj jih pletejo, smo se odpravili v knjižnico po literaturo. Ob prebiranju naravoslovne

literature smo ugotovili, da pajki pletejo mreže zato, da z njimi lovijo plen. Zanimivo je bilo izvedeti tudi to, da ne pletejo mrež vsi pajki.

Na našem igrišču smo opazili različne mreže in ugotovili, da se razlikujejo po tem, kateri pajek jih je spletel in kje. Pajki, ki so vsakodnevno »okrasili« naša igrala z mrežami, so se zelo dobro skrili in jih nismo uspeli odkriti.

Smo pa naredili eksperiment: mreže smo omedli in naslednji dan pogledali ali jo bodo pajki spletili nazaj. Večina otrok je pravilno predvidevala in naslednji dan so nas zopet pričakale pajkove mreže.

Posebnost pajkov so predilne bradavice, iz katerih izločajo svileno nit (Esenko, 2015). Način, kako pajek plete mrežo, smo si pogledali tudi na posnetku. Opazovali smo, katere živali so se ujele v pajkovo mrežo. Ugotovili smo, da so pajki zelo koristne živali, saj v svoje mreže lovijo mrčes in tako skrbijo, da v naravi ostaja ravnovesje.

Pajkovo mrežo smo ujeli na temno podlago in jo prenesli v igralnico; ob opazovanju smo jo narisali. Otroci so se še sami preizkusili v pletenju mrež. Igrali smo se tudi gibalno igro »Pajek in muhe« ter izdelovali pajke iz odpadnega materiala.

Ob našem raziskovanju smo na igrišču našli in si od blizu pogledali pajke iz družine volkcev (Esenko, 2015), ki so otroke pritegnili z zapredkom oplojenih jajčec, ki so jih nosili naokrog. Ujeli smo jih v steklen kozarec, si jih ogledali pod lupo in jih nato vrnili na mesto, kjer smo jih našli.

V literaturi smo tudi prebrali, da so samice volkcev zelo skrbne matere.

ZAKLJUČEK

Pajki so zelo obsežna skupina in jih najdemo v vseh okoljih (Esenko, 2015). Mi smo se pri našem raziskovanju omejili na vrtčevsko igrišče. Otroci so do raziskovanja pajkov pristopili umirjeno in brez zadržkov. Pripovedovali so o izkušnjah od doma: kje so videli pajka, kakšen je bil, kakšno mrežo je spletel. Pajke so vnesli tudi v simbolno igro.

Ob odločitvi za projekt »Živali na našem vrtčevskem igrišču«, je bila moja vodilna misel, da spodbudim otroke k opazovanju okolja, v katerem preživijo veliko časa. Ob izvajanju projekta se nam je porodilo veliko vprašanj. Z neposrednim raziskovanjem in tudi s pomočjo naravoslovne literature smo dobili odgovore na vsa vprašanja, ki smo si jih tekom projekta zastavili.

Potrdilo se je že znano dejstvo, da so otroci po naravi radovedni in potrebujejo le malo spodbude, da začnejo raziskovati okolico in odkrivati zanimive stvari, ki jih obdajajo.

Viri in literatura

1. ESENKO, I. (2015). Kako živijo pajki. Ljubljana: Okaši.
2. Neutrudne živali. (1990). M. Sobota: Pomurska založba.
3. O'NEILL, A. (2003). Zakaj neki pajki pletejo mreže in druga vprašanja o mrgolazni. M. Sobota: Pomurska založba.
4. TYLOR, B. (2002). Ljubljana: Mladinska knjiga.
5. IKT: Pajki pletejo mrežo, posnetek: <https://www.youtube.com/watch?v=pY5k4jDhrIw&list=WL&index=17>.

Z GIBANJEM IN OPAZOVANJEM RAZISKUJEM SVET NARAVE

Povzetek

Vrtec Makole stoji na podeželju, obdan s prostranimi gozdovi, travniki in njivami, mimo katerih tečeta reka Dravinja in potok Jelovščica. V letošnjem letu smo poskušali izkoristi prav vse priložnosti, ki nam jih ponuja okolica vrtca in večino časa prebili v naravni igralnici, kjer smo spoznali takšen in drugačen obraz narave.

Ključne besede: okolica vrtca, naravna igralnica, raziskovanje.

Abstract

Kindergarten in Makole is situated in the countryside, surrounded by extensive forests, meadows and fields, where river Dravinja and stream Jelovščica wind their way. This year, we tried to take an opportunity offered to us by the kindergarten region, so we spent most of the time in the natural playroom, where we realized one or another face of nature.

Key words: kindergarten region, natural playroom, exploration.

UVOD

Težko bi našli večjega raziskovalca kot je otrok. Le upati si moramo, mu dovoliti in mu dati svobodo za raziskovanje. Včasih je bilo otroštvo polno prostega časa, potepanj in igre v naravi do večera. Dandanes pa nam za svobodno igro ostane le malo časa, oziroma se bojimo vseh nevarnosti, ki bi se lahko zgodile.

V vrtcu smo tako vzgojitelji odgovorni za otrokov stik z naravo. Moramo jim omogočiti čim več bivanja zunaj v vseh letnih časih in v vseh vremenskih razmerah. Kako naj sicer vedo kaj pomeni močan veter, če jim ne bi nikoli razmršil las, kaj pomeni poletna nevihta, če ne bi slišali grmenja in čutili kapljic na obrazu, kako globoka je luža, če ne bi smeli čofotati v njej. Vsa multimedija, vse knjige in vse risanke jih ne zmorejo toliko naučiti, kot se lahko sami, kadar aktivno doživljajo naravo, jo raziskujejo in se čudijo njenim razsežnostim.

Že na prvem sestanku sva starše seznanili z našim bivanjem v naravi, tako da so bili otroci vedno pripravljeni in v popolni opreми za raziskovanje v vsakem vremenu. Seveda pa so bili dvomi, saj so povsod okoli nas nevarnosti (komarji, klopi,...).

METODE

Pri izvajanju smo uporabljali različne metode: igre, pogovora, pripovedovanja, poimenovanja, čutenja, štetja, branja, opisovanja, možganske nevihte, sodelovalnega učenja,

razlage, opazovanja, razvrščanja, urejanja, postavljanja hipotez, načrtovanja, raziskovanja, okušanja, praktičnega dela.

DISKUSIJA

HRANA V NARAVI

V mesecu septembru smo si z otroki na bližnji kmetiji nabrali koruzo, jo zličkali, pripravili drva za taborni ogenj in palice. Kako nam je bilo vroče ob ognju, ampak se je izplačalo,

saj je bila pečena koruza vsem zelo dobra. Iz kožuhovine smo si naredili punčke, kot so si jih delali nekoč. V oktobru smo si na kmetiji za malico spekli še jabolka. V vrtcu smo jabolka vso zimo sušili za jabolčni čips, ki ga je vsak dan sproti zmanjkalo. Seveda pa tudi letos ni šlo brez peke in kuhanja kostanjev. Skozi vse leto tudi opazujemo pridelke na njivah. Na kmetijo smo odšli po pšenico in jo sami zmleli na ročne žrmlje, ravno prav, da si je lahko vsak otrok v krušni peči spekel kruh.

JESENSKA OPRAVILA NA NAŠIH GREDAH

Letos nam je na gredah zraslo kar nekaj buč, iz katerih smo pobrali bučna semena in iz njih naredili pražene bučnice. Tudi fižol in zelje smo pobrali, da je vse to lahko kuharica uporabila v enolončnici.

Seveda smo sproti pobirali še solato, korenček pa smo kar izpulili, ga umili in pojedli surovega.

V SADOVNJAKU

Stara jabolana na našem igrišču je bogato obrodila, zato smo jabolka pridno pobirali, otroci pa so z majhno stiskalnico kar sami stisnili sok. Nedavno smo obrali tudi ribez.

Na našem igrišču imamo ob čutni poti veliko zelišč, ki smo jih še pred zimo pripravili na počitek, sedaj pa se že bohotijo in jih lahko ob poti vonjamo, okušamo in nabiramo za čaje.

DOŽIVETJA V GOZDU

Potep po gozdu nas zamika tudi nenačrtovano, na pobudo otrok. Tam vedno najdemo drobne zaklade, ki jih tako ali drugače uporabimo. V jeseni smo nabirali material za gradnjo makete našega kraja. Otroci so nanj še postavili lesene hiške, ter figurice ljudi in živali, ki so jih tudi poimenovali.

ZDRAVILNE RASTLINE

V lanskem letu smo si na igrišču naredili gredo travniških zdravilnih rastlin. Le ta nam je bila v veliko pomoč pri prepoznavanju teh rastlin na širnih travnikih. V mesecu marcu smo iskali repuh in lapuh, ju spoznavali, iskali razlike med njima in zdravilne lastnosti. Nabrali smo še pljučnik, bršljan in koprivo. Presadili smo jo iz narave v lonec ter vso leto zanjo lepo skrbeli in sušili njene liste za čaje. Ker smo zalogo ognjičevega mazila že porabili, smo si letos naredili rmanovega za rane in buške, ter regratovega za lepo kožo. Naš stalni spremljevalec na vseh poteh je širokolistni trpotec. Če je med našimi potepanji v naravi prišlo do prask ali površinskih poškodb, so si ga otroci poiskali kar sami in si zacelili rane.

Kaj pa regrat? Že res, da ga jemo v solatah, v sirupu, nič pa ni boljše kot regratovo dopoldne na travniku. Regratove lučke so otroci razpihali, pri cvetovih pa ugotovili, da lahko iz njega delamo še nakit, piskamo vanj in se mažemo z njim za lepo kožo. Nekaj smo ga tudi posušili za čaj.

V gozdu ob kmetiji imamo svoj stalni kotiček za igro in raziskovanje. Še vedno se najraje odpočijemo v gozdni postelji in prisluhnemo drevesnim krošnjam. Svoje spretnosti redno urimo na gozdnem poligonu, ki smo ga izdelali s pomočjo dedka enega izmed otrok. Izdelali smo si hišico, ki ima v vsakem letnem času drugačno zunanjo podobo. Čez potoček, ki teče skozi našo „igralnico“ vedno znova zgradimo nov most. V vsakem letnem času se igramo ob potoku Jelovščica: zlagamo kamne, gradimo z njimi, jih mečemo v

potok, preizkušamo kaj plava kaj se potopi, lovimo ribe s palicami, ki smo si jih sami naredili, v poletnih mesecih bomo poskusili še s pravimi. Velikokrat kakšna noga zaide v potok ali kamen preveč poškopri okoli sebe in smo mokri, pa nič hudega, nismo iz sladkorja - se pač preoblečemo.

Naš kotiček je drugačen v vsakem letnem času, enkrat pisan, drugič gol, tretjič bel in poln ledenih sveč, potem zaraščen in prepleten. Gozd raziskujemo in doživljamo tudi s pomočjo kartic, na katerih so zadane različne naloge: iskanje zaklada, oblikovanje skulptur iz kamnov, palic in vrvi, gozdna preproga, pogled z ogledalom, gozdna glasba,... Gospodar kmetije nam je tudi izdelal loke s puščicami, ter nas naučil ciljati. V vrtcu smo si zato naredili še eno tarčo, da lahko poskusijo še drugi. Otroci so začeli loke izdelovati tudi doma in jih prinašati v vrtec. Učili so se drug od drugega.

PONOVNA UPORABA

V naši skupini dobi veliko odsluženih predmetov novo vlogo. Tako smo v septembru začeli zbirati stare majice in skozi leto je iz pod rok otrok nastala kvačkana preproga prijateljstva.

Iz odpadne embalaže mleka smo si naredili majhne vrtove, v katere so otroci po želji posadili gozdne jagode, solato in netresk.

SNEG

Pa kaj, če nismo imeli sank s seboj, važna je oprema. In že smo se dričali po hribu, gradili gradove in kotalili gromozanske kepe. Če smo kje našli košček ledu, je bil ravno prav za drsanje.

DEŽEVNI DNEVI

Hoja z dežniki je nekaj posebnega, saj lahko mimogrede še skačemo po lužah, ali pa nas pomladanski dež ujame na izletu. Po dežju se lahko igramo z zemljo, ki se je spremenila v blato, tudi dovoz do kmetije je včasih prava ustvarjalna pista skulptur iz peska trave in kamenja.

ZAKLJUČEK

Skozi ta projekt so otroci raziskovali, se gibali in se igrali v naravi. Dejavnosti iz igralnice sva s pomočnico v večini prenesli v naravo. Otroci so v naravi reševali različne probleme, premagovali vedno nove izzive, prepustili prosto pot domišljiji ob igri z nestrukturiranim materialom. Naravo so doživljali z vsemi čutili, jo doživeli in razumevali. Razvijali so si motorične sposobnosti, ravnotežje, mišljenje, sklepanje, pozornost, zapomnitev, govor, izražanje z gibi, ročne spretnosti,...

Otroci so postali v naravi bolj pazljivi, dosledni, umirjeni in postali dobri prijatelji, ki si med seboj pomagajo, se vzpodbujajo in bodrijo. Kar je pomembno, saj je pred njimi še devet let skupnega druženja v šolskih klopeh.

In ja – dobili smo klope, napikali so nas komarji, čmrlji, kopriva, osat in bili smo mokri, blatni, umazani ter zeleni od trave. Ampak bili smo navdušeni, sproščeni, razigrani in še vedno smo tu. Tako kot je bilo vse to že mnogo pred nami, še preden nas je sodobna medicina začela strašiti pred naravo.

Pri najinem delu naju vodi reklo:« Ni neprimerneга vremena, so le neprimerna oblačila in obutev.»

Literatura

1. Cornell, J. (1994). Približajmo naravo otrokom. Celje: Mohorjeva družba.
2. Cornell, J. (1998). Veselimo se z naravo. Celje: Mohorjeva družba.
3. Danks, F., Schofield, ... (2007). Igrišča narave. Radovljica: Didakta.
4. Inštitut za gozdno pedagogiko, vrtec Anton Medved Kamnik (2014). Otroci potrebujemo gozd.
5. I. Katalinič, D. (2014). Ščepec travniških zdravilnih rastlin bližnjega okolja. Logatec: Unicommerce, d.o.o.
6. Keogh, B., Naylor, S. (2001). Prvi koraki v naravoslovje. Ljubljana: Tehniška založba.
7. Kovač, P. (2009). Zelišča male čarovnice. Mladinska knjiga.
8. Šega, Crnič, S. (2014). Drevesni duhec. Ljubljana: Alba 2000.
9. Šubic, J. (2007). Škratove pripovedi. Samozaložba: Vaše.

DO ZDRAVJA Z MARTINOM KRPANOM

Povzetek

Skupina Račke iz Zasebnega vrtca Kobacaj je bila v letošnjem šolskem letu vključena v projekt »Zdrav življenjski slog«. Ves čas raziskovanja pa jih je spremljal slovenski junak Martin Krpan. Otroci so rekli, da je bil močan, da je dobro jedel, prehodil dolgo pot do Trsta, zato je bil tudi zdrav. Tudi sami so se podali na pot, in sicer »Do zdravja z Martinom Krpanom«.

V sklopu projekta je bilo izpeljanih nekaj dejavnosti, ki spodbujajo zdrav način življenja in predvsem krepijo otrokovo zavest o vseživljenjskem aktivnem zdravem življenju, ki zajema zdravo prehrano, higieno, gibanje na prostem, pitje vode in sprostitev ter privzganje potrebe po vsakodnevem gibanju skozi vsa obdobja življenja.

Ključne besede: zdravje, zdrava prehrana, gibanje, higiena.

Abstract

Group of Ducks from private kindergarten Kobacaj was in this school year included in the project "Healthy Lifestyle". All the time the of the research they were accompanied by Slovenian hero Martin Krpan. Children said he was strong, had good appetite, had a long way to Trieste, so it was also healthy. They also took the road named "Getting healthy with Martin Krpan."

As a part of this project there were some activities that promote a healthy lifestyle and foremost reinforce your child's awareness of life-long active healthy lifestyle that includes a healthy diet, hygiene, exercise outside, drinking water, relaxation and to impart the need for everyday movement through all periods of life.

Key words: health, healthy diet, exercise, hygiene.

UVOD

Iztočnica za naš projekt o zdravem načinu življenja je bila slikanica o Martinu Krpanu in pogovor o pogumnem, močnem, iznajdljivem in delovnem možu. Nato pa ugotavljanje, kaj vse je moral Krpan početi, da je (p)ostal močan in zdrav ter da je lahko prehodil tako dolgo pot (*kot je od Vrha pri sv. Trojici do Trsta*).

Ideje otrok za Krpanovo moč in zdravje:

- pil je veliko vode,
- zgodaj je šel spat,
- veliko je bil zunaj, veliko je delal,
- dobro je jedel (zelenjava, klobase).

Tako se je popotovanje z Martinom Krpanom do zdravega življenjskega sloga začelo. Otroci so želeli biti zdravi in močni, kot naš slovenski knjižni junak. O projektu v sklopu Eko šole, ki spodbuja zdrav način življenja, sem spregovorila tudi staršem na roditeljskem sestanku. Želela sem spodbuditi, da bi tovrstni način življenja prenesli tudi v domače okolje. Namreč otroci si že v predšolskem obdobju pridobijo izkušnje, stališča in vzorce vedenja, ki jih večinoma obdržijo vse življenje. Zdravje v otroštvu pa določa zdravje v celotnem

življenju posameznika in vpliva tudi na naslednje generacije. Ključnega pomena je ravno obdobje do 6. leta starosti (<http://www.nijz.si/zdravje-v-vrtcu>).

Zato sva s pomočnico otrokom preko različnih dejavnosti, iger, s pogovorom, slikovnim gradivom, največ pa z lastnim zgledom, skozi celo šolsko leto privzganjali zdrav način življenja in zagotovo ga bomo tudi v prihodnje.

METODE IN CILJI

Pri celoletnem projektu »Do zdravja z Martinom Krpanom« smo najpogosteje uporabili naslednje metode: metodi lastne aktivnosti in igre, metode opazovanja, pogovora in demonstracije.

Prevladujejo predvsem dolgoročni cilji, ki smo jih uresničevali skozi celo šolsko leto pri različnih dejavnostih v vrtcu. Preko njih smo pri otrocih privzganjali določene vrednote zdravega načina življenja, ki naj bi bile tudi v prihodnje stalnica v njihovem življenju.

Globalni cilji: razvijanje pozitivnega odnosa do narave; spodbujanje, oblikovanje in uvajanje zdravega načina življenja v vsakodnevni dejavnosti, delu in življenju vrtca.

Operativni cilji: Otrok ...

- oblikuje dobre, a ne toge prehranjevalne navade ter razvija družabnost, povezano s prehranjevanjem;
- spoznava, da mu uživanje različne zdrave hrane, telesne vaje in počitek pomagajo ohraniti zdravje;
- spoznava različno prehrano in pridobiva navade zdravega in raznolikega prehranjevanja;
- pridobiva navade o negi telesa in skrbi za zdravje;
- spoznava vlogo narave in čistega okolja v povezavi z gibanjem v naravi.

DISKUSIJA

Predstavljamo področja zdravega načina življenja, na katere smo bili letos še posebej pozorni ter dejavnosti na to temo, ki se navezujejo tudi na junaka Martina Krpana.

HIGIENA ROK, ZOB IN NOSU

Največ bolezni si prenašamo sami (t.j. neumite dlani, izcedki iz nosu), gnilobo zob pa prinaša neredno umivanje zob ter prekomerno uživanje sladkih pijač, sladke hrane. Da bi izboljšali zdravstveno stanje otrok, smo si z otroki redno in temeljito umivali roke (pred jedjo, po igri zunaj ...), redno splakovali usta in umivali zobe sprva ob pomoči zobozdravnice, ki nam je pokazala pravilno umivanje le-teh, nato pa si jih sami vsak dan po kosilu. Celo šolsko leto pa sva jih spodbujali na redno jutranje umivanje zob doma ter k rednemu brisanju nosu in čistoči obraza.

Učenje pravilnega umivanja rok preko zgodbe o Martinu Krpanu in tvorjenju soli ter vadnica pravilnega umivanja zob »Očisti Martinove in Brdavsove zobe«.

ZDRAVA PREHRANA

Spoznali smo prenovljeno prehrambeno piramido. Vanjo smo vključili pitje tekočine ter gibanje. Otroci v vrtcu pijejo le nesladkane napitke (čaj, voda). Iz odpadne embalaže živil smo izdelali prehrambeno piramido v prostoru. Embalaže smo nato ustrezno razvrščali. Tako se otroci lahko skozi igro celo šolsko leto ozaveščajo o zdravem prehranjevanju. Pogosto so si izmišljevali nove in nove kombinacije dnevnih obrokov in pri tem seveda upoštevali vse skupine živil.

Prehrambena piramida in likovno ustvarjanje na temo Zdrav zajtrk.

V vrtcu skrbimo, da imajo otroci zdrav, pester, energijsko bogat zajtrk. Vrtec sodeluje tudi z lokalnimi pridelovalci, ki nam prinašajo svoje pridelke (mlečni izdelki, medeni izdelki ...). Strokovnjaki priporočajo, naj otrok zaužije prvi manjši obrok že pred prihodom v vrtec. K temu sva spodbujali tudi naše otroke in starše. V sklopu tedna zdrave prehrane smo izvedli 5-dnevno beleženje zaužitja zajtrka pred odhodom v vrtec. Ugotovili smo, da večina otrok redno uživa zajtrke že doma, kar je bila spodbudna novica. Zato smo se tudi letos vključili v vseslovenski projekt »**Tradicionalni slovenski zajtrk**«, ki je vseboval pridelke okoliških pridelovalcev: domači med, domače maslo, domači kruh. Na ta dan so nas obiskali čebelarji in nam ponudili medicino kar iz »prve roke«.

Medicina iz »prve« roke.

V sklopu projekta »**Do zdravja z Martinom Krpanom**« smo si pripravili Martinovo malico. Obiskal nas je očka (pek) in z nami spekel domači kruh. Pripravili smo tudi zelenjavno-skutne namaze iz domače skute (okoliški pridelovalec) in zelenjave ter zelišč iz našega vrta.

Priprava Krpanovega kruha in nabiranje zelišč za pripravo domačega namaza ter degustacija.

V letošnjem letu smo si večkrat naredili predpasnike in si pripravili kaj dobrega in zdravega za pod zob (npr. zelenjavna juha, grozdni sok, bezgov sok, sadna nabodalca). In prav z užitkom je bilo gledati tiste otroke, ki po navadi določene jedi ne jedo, ko pa so sodelovali pri pripravi te jedi, so jo z veseljem pojedli. Poleg tega pa pridobijo stik s pridelkom (sadežem, zelenjavo) in tako izgubijo predsodek pred njo. K zdravi prehrani spodbujava tudi ob rojstnih dneh. Tako otroci ne prinašajo v vrtec sladkarij, pač pa sezonsko sadje, suho sadje ... Starši projekt »**Rojstni dan brez sladkarij**« v celoti podpirajo in se dogovora o prinašanju zdravih priložnosti tudi držijo.

GIBANJE (NA PROSTEM)

Otroci skupine Račke so znane po tem, da zanje ni vremena, v katerem ne bi mogli iti ven. S pomočnico stremiva k dejavnostim na prostem, naj bo to v dežju, v snegu ali na vroč sončen dan. Kadar se odpravimo na daljši sprehod, gremo vedno »**z nahrbtnikom na pot**«. V njem pa so: voda, robčki, sončna krema in pokrivalo za zaščito pred soncem. V ta namen smo vključeni tudi v projekt »**Varno s soncem**«, preko katerega otroke ozavešča o varnem gibanju na soncu.

Z nahrbtnikom na pot v vsakem vremenu.

V sklopu projekta »**Do zdravja z Martinom Krpanom**« smo izvedli aktivno druženje s starši in otroki na igrišču ob zabavnih gibalnih nalogah, ki so sovpadale z zgodbo našega junaka. Poimenovali smo jih Krpanove igre. Vsebovale so naslednje naloge: prenašanje Kobilice, tvorjenje soli, Žogo zadeti Brdavska in se s kočijo (samokolnico) podati do Dunaja. Na Krpanovih igrah smo postregli tudi s pravo Krpanovo malico z domačim kruhom in namazi, ki smo jih pripravili sami (opisano pri Zdravi prehrani).

KRSPANOVE IGRE S STARŠI:

Že celo šolsko leto se igramo različne socialne igre (npr. *Stol na moji desni je prazen*, *Slepa miš*), igre tišine v krogu ter izvajamo gibalne zgodbe z elementi joge in tako poskrbimo za naše duševno zdravje in krepimo prijateljske vezi. Ob tovrstnih igrah se prav vsi (*odrasli in otroci*) lahko malo umirimo, sprostim in globoko zadihamo v nov dan.

Premagovanje Brdavsca, nošenje Kobilice,
s kočijo (samokolnico) na Dunaj.

ZAKLJUČEK

S projektom zdrav življenjski slog, ki smo ga poimenovali »Do zdravja z Martinom Krpanom« otroke ozaveščamo o zdravem načinu življenja na različnih področjih. Poudarjali smo pomen higiene zob, nosu, rok; dejavnosti izvajali zunaj v vsakem vremenu, se sproščali z umirjenimi igrami ter celo leto strmeli k zaužitju čim bolj pestre prehrane in pijače.

Z rednim gibanjem in dejavnostmi na prostem, želimo otroke ozaveščati o pomenu za njihovo zdravje in dobro počutje, hkrati pa jih z lastnim zgledom, uživanja pestre prehrane, skrbi za higieno, pozitivnim odnosom do aktivnosti, želim spodbujati k vseživljenjskim vrednotam zdravega življenja. Otroci so najbolj dovzetni za razumevanje

in prevzganje tovrstnih vrednot ravno v predšolskem obdobju, ko smo jim mi odrasli res lahko lep vzor. Naj povzamem s pregovorom: »Kar se Janezek nauči, to Janezek zna.«

Literatura

1. Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
2. Sears, W., Sears, M., Kelly, C. (2005). Jej zdravo za počutje pravo! Radovljica: Didakta.
3. Internetni vir: <http://www.nijz.si/zdravje-v-vrtcu>.

RAZISKOVANJE TELESA V VRTCU: MEDPODROČNO POVEZOVANJE S SOUPORABO IKT-JA IN V SODELOVANJU Z OKOLJEM

Povzetek

Avtorica prispevka opisuje raziskovanje telesa v skupini otrok, starih med 4-5 let, v katerega je vključila veliko medpodročnega povezovanja tudi s pomočjo uporabe IKT-ja in s sodelovanjem z zunanjimi institucijami (zdravstvena preventiva), ter širšim okoljem (obisk mamice v skupini – predstavitev poklica).

Avtorica v članku ugotavlja, da je kompleksne pojme v predšolskem obdobju bistveno lažje ponazoriti na način konkretne izkušnje, s pomočjo katere se otroku bolj »vtisnejo« tudi abstraktnije vsebine, za katere morda še ni zrel, jih pa na nekem nivoju ponotranji, tudi s pomočjo ustreznih metafor, v obdobju zrelosti pa se zgodi »aha« učinek, ki pripelje do trajno osvojenega novega znanja.

Ključne besede: raziskovanje telesa, začetno naravoslovje, IKT, sodelovanje z okoljem.

Abstract

The author of the article describes the research of human body in a preschool group of 4-5 year old children in kindergarten. She tries to include as much interprofessional integration as possible, and also to include some cooperation with the health care institutions in the local area. The author notes, that complex concepts can be easily assembled and comprehended by children throughout personal experience, and also that children of young age are able to understand complex metaphors if they are presented correctly. The usage of IKT activities may prove to be very handy in achieving that.

Key words: exploration of human body, preliminary science, cooperation with the environment, IKT contents.

RAZISKOVANJE TELESA V SKUPINI METULJČKI - UVOD: MEDPODROČNO POVEZOVANJE

Po enoletnem premoru sva se vzgojiteljici v skupini Metuljčki, z otroci, starimi med 4-5 let ponovno odločili za raziskovanje človeškega telesa. Tako kot v preteklosti sva želeli v raziskovanje vključiti tudi IKT vsebine, saj sva se naučili, da uporaba slednjih omogoča vzpostavljanje povezav, četudi otrok za določeno »spoznanje« še ni zrel, ki pa se ob nastopu zrelosti šele »aktivirajo«, vendar na tak način omogočajo trajnejše pomnjenje in presegajo učenje »na pamet« ali na podlagi frontalnega podajanja.

Začeli sva seveda pri osnovah: doživljanju in spoznavanju lastnega telesa v naravni velikosti: v ta namen so otroci

narisali obris svojega telesa. V prvi fazi smo se omejili na razliko v višini, na prepoznavanje barve las, oči, na razlikovanje med spoloma in na pravilno umeščanje delov telesa v obraz: kje imamo ušesa, oči, nos, usta? Sledila je tudi prva faza medpodročnega povezovanja, saj nama je ta dejavnost omogočala povezovanje z umetnostjo, učenjem pesmice »Kihci« ter »Glava, rame, noga prst« (v slovenskem in angleškem jeziku), pri kateri smo vključili tudi gibanje, ter tako v medpodročno povezovanje vključili tudi slednjega. V jutranjem krogu smo se dnevno razgibavali z različnimi jogijskimi vajami, se pogovarjali o zdravi prehrani, »naravnih« zdravilih, ki jih lahko izdelamo sami (in jih s pridom uporabljamo naše babice) ter raziskovanje počasi premaknili na povezovanje z okoljem. V skupino smo prinašali različne enciklopedije o telesu, ki smo jih radi listali, občasno pa tudi prebirali.

Obris telesa v naravni velikosti.

Jogijske vaje.

RAZISKOVANJE TELESA V SKUPINI METULJČKI - METODE: UPORABA IKT VSEBIN IN SODELOVANJE Z OKOLJEM

V naslednji fazi raziskovanja človeškega telesa smo se poslužile uporabe risane serije »Nekoč je bilo življenje: Moje telo«, ki bi jo mirne vesti lahko uporabljali tudi pri pouku biologije v osnovnih šolah, vendar mislim, da je ta risana serija preprosto premalo poznana in prezrta. V njej je z inteligentnimi metaforami predstavljeno delovanje človeškega telesa. Letos je bilo naše raziskovanje slednjega bolj splošno, zato smo se poslužili le nekaj delov: »Kri, Drobne ploščice«, »Telesni stražarji, Kostni mozeg«, »Srce in dihanje«, »Usta in zobje«.

Izbor delov nikakor ni bil naključen, prilagajali pa sva se tudi trenutni problematiki: v skupini je bilo nekaj otrok, ki so imeli izražen strah pred obiskom zobozdravnika – s prikazom risane serije o dogajanju v zobeh, ko nastaja luknjica zaradi preveč zaužitega sladkorja in nerednega umivanja zob – sva pripomogli k lažjemu sprejemanju in razumevanju tematike, ki pri marsikaterem predšolskem otroku vzbuja strah in odpor.

Z obiskom zdravstvene preventive in predavanju o telesu je sledila prva faza sodelovanja z okoljem: otroci so že

pridobili (na podlagi IKT vsebin) osnovno predstavo o delovanju v telesu, npr. krvžilnega telesa, Obisk medicinske sestre, ki jim ga je še bolj »plastično« predstavila s pomočjo »sestavljank« telesa, je to predznanje le še utrdil:

Sestavi človeško telo: krvžilje, mišice, kosti.

Metode dela, ki smo jih pri tem uporabljali, so vključevale skupinsko, skupno in individualno delo. Otroci so na tej stopnji pokazali tudi razumevanje metafor, saj so se iz risanke naučili, da je krvžilje kot »avtocesta«, po kateri po se po krvi »prevažajo« hranilne snovi, ki jih telo potrebuje. Prav tako so izkazali razumevanje »modre« in »rdeče« predstavitve krvžilja v povezavi s procesom dihanja: po rdeči poti se prenaša kisik, po modri pa ogljikov dioksid. Sodelovanje z okoljem smo dodatno poglobili z obiskom mamice v skupini, ki je predstavila svoj poklic medicinske sestre na urgenci. S pomočjo rekvizitov je otrokom približala in predstavila različne poškodbe, s stetoskopom jim je (in kasneje tudi otroci drug drugemu) poslušala srčni utrip, obravnavali pa smo tudi strah pred iglami. Z rekviziti, ki nam jih je pustila, so otroci še ves mesec uživali v prosti igri, po njenem odhodu pa smo nova spoznanja o delih telesa utrjevali tudi z delovnimi listi.

Poškodba na vratu.

Telo iz slanega testa.

Stetoskop.

Nasičenost krvi.

Vodenje žoge z L/D nogo.

Stetoskop - merjenje srčnega utripa.

Met na koš z L/D roko.

Delovanje lis - moje telo.

Skok v obroče z L/D nogo.

RAZISKOVANJE TELESA V SKUPINI METULJČKI – REZULTATI: MOJE TELO V UMETNOSTI IN GIBANJU

Po zaključku sodelovanja z okoljem smo v raziskovanje telesa znova vključile umetnost in z različnimi tehnikami ter materiali smo slikali, risali ali kako drugače ponazarjali svoje telo. Tako smo zaokrožili medpodročno povezovanje tam, kjer smo začeli. Naše izdelke smo prilagajali tudi posameznim praznikom: ob dnevu očetov so tako starši prejeli družinski portret, babicam in dedkom pa smo se ob praznovanju velike noči, ko smo jih povabili na skupno druženje v vrtcu, med drugim predstavili tudi s pesmijo »Glava, rame, noga prst«. Raziskovanje telesa smo strnili v sklopu gibalnih dejavnosti, ki smo jih predstavile na hospitaciji, s katerimi smo raziskovale, kako uspešno otroci izvajajo osnovne gibalne koncepte z levo ali desno roko/nogo, ter ugibali, katera od obeh možganskih polovic je pri določenih otrocih dominantna. Vsak otrok je izsledke opravljenih vaj (ali je vajo bolje opravil z L ali D roko/nogo – če sploh) beležil v vnaprej pripravljene razpredelnice. Vaje pa smo sklenili z igro »slepa miš«, po kateri so morali otroci z zavezanimi očmi prehoditi krajšo razdaljo med vzgojiteljico in pomočnico. Izkazalo se je, da so otroci pot prehodili v različnih vzorcih: ravno, v L ali D, cikcak, nekateri so celo zaokrožili ali izgubili smer.

Najpomembnejšo ugotovitev, da so možgani tisti najpomembnejši organ, ki vse poganja, osmišlja, smo tako predstavili tudi na gibalnem področju, ter ugotovili, da smo si po svojih gibalno-motoričnih sposobnostih različni, tako kot tudi pri doživljanju in razumevanju vsega, kar smo skozi

raziskovanje tega sklopa spoznavali. Tudi IKT vsebine so nam skozi omenjeno risanko razkrile še kakšno dodatno skrivnost možganov, kot na primer sanjanje.

DISKUSIJA IN ZAKLJUČEK

Skozi celotno raziskovanje smo vsak korak raziskovanja z otroci prediskutirali, upoštevali smo tudi njihovo zanimanje (tako smo se več časa zamudili pri zobeh in krvožilju), ves čas raziskovanja smo sodelovali tudi z okoljem (zobna in zdravstvena preventiva, predstavitev poklica). Vzgojiteljici ugotavlja, da je za kvalitetno predstavitev neke teme v predšolskem obdobju nujno medpodročno povezovanje, prav tako pa je nujna tudi vključitev gibanja/gibalnih vsebin, saj se prav s slednjimi vsa spoznanja nekako »usedejo« in omogočajo, ob nastopu kognitivno-čustvene zrelosti otroka, tisti »aha« efekt, ki je zaslužen, da neko znanje postane pridobljeno, ne zgolj naučeno, ter tako trajno uporabno tudi že v predšolskem obdobju.

Literatura in viri:

1. M. Zore: Kihci, Zvonček – Čip-Čiri – Bum, založništvo Multimedia.
2. Pesmica »GLAVA, RAME, NOGA PRST/HEAD, SHOULDERS KNEES AND TOES«, PAMETNI KUŽA, Fisher-Price.
3. IKT: »Nekoč je bilo življenje«: SRCE, DIHANJE; KRI, DROBNE PLOŠČICE; USTA IN ZOBJE; TELESNI STRAŽARJI, KOSTNI MOZEG, VIDEOART, Ljubljana.
4. Različne enciklopedije o telesu (nekatero so prinesli otroci od doma).

Z GIBANJEM OPAZUJEM SVET OKOLI NAS

Povzetek

V predšolskem obdobju ima gibalni razvoj temeljni pomen, saj je ravno v tem času otrokov organizem najbolj izpostavljen vplivom iz okolja. Zato je ključnega pomena, da se otrokom ponudi ustrezne gibalne dejavnosti, ki bodo razvile njegov gibalni in funkcionalni razvoj. Vzgojitelji v vrtcu se trudimo, da otrokom omogočimo, da svoje gibalne sposobnosti razvijajo skozi igro in jim privzgojimo športne dejavnosti kot vrednote, ki jim bodo pomagale ohraniti zdravje in jih sproščale ob psihičnih napetostih. Tako smo vzgojiteljice vrtca v prvem starostnem obdobju otrokom skozi leto nudile različne gibalne aktivnosti skozi katere so spoznavali bližnjo okolico vrtca.

Ključne besede: gibanje, narava, opazovanje.

Abstract

In a pre-school period motor development has a key importance because this is a time when child's organism is the most exposed to environmental influences. It is very important to offer children proper physical activities which will encourage their motion and functional development. Teachers in pre-schools try to help children develop their motor abilities through play and teach them that sport is a value which will help them stay healthy and to relax in times of mental stress. To achieve that our pre-school teachers have been offering kids different activities throughout the year which helped them get to know the immediate surroundings of the kindergarten.

Key words: movement, nature, observation.

UVOD

Gibanje ima velik vpliv v otrokovem razvoju, zato je pomembno, da otrokom že v rani mladosti približamo gibalne dejavnosti tako, da bodo do njih imeli pozitiven odnos. Pri tem pa je pomembno da otrokom nudimo čim več opore in vzpodbude pri gibalnih izzivih, saj ima gibanje pri majhnih otrocih pomembno vlogo pri spoznavanju sveta. Otroci dan danes zaradi takšnih in drugačnih obveznosti staršev in vedno hitrejšega tempa življenja, nimajo več toliko možnosti preživljanja prostega časa v naravi. Ker veliko časa preživijo pred televizorjem in računalniki nimajo razvitih gibalnih sposobnosti.

V vrtcu se vzgojiteljice veliko poslužujemo dejavnosti s področja gibanja. To pomeni, da združujemo dejavnosti iz različnih področij in z različnimi projekti. V letošnjem letu smo v oddelkih prvega starostnega obdobja gibanje povezali z naravo in skozi načrtovane gibalne dejavnosti spoznavali bližnjo okolico vrtca. Pot nas je zanesla v bližnji gozd, na polje in travnike.

METODE

Pri delu smo uporabile metodo pogovora, razlage, poslušanja, opazovanja in praktičnih del.

REZULTATI

V času izvajanja projekta so otroci spoznali in osvojili veliko gibalnih problemov in razvili pozitiven odnos do gibalnih dejavnosti. Skozi opazovanje in gibanje so otroci поблиže spoznali naravo, ki nas obkroža, saj naš vrtec stoji na Dravskem polju katero obdajajo gozdovi, travniki, njive, potoki in ribniki. Prav zaradi takšne pisane narave v našem okolju, smo vzgojiteljice lažje načrtovali in izpeljale gibalne dejavnosti.

Slika 1: igra z žogo na igrišču vrtca

DISKUSIJA IN ZAKLJUČEK

Skozi leto smo otrokom ponudile čim več aktivnosti z gibalnega področja. Opazovale sem vse otroke. Opazovanja smo se lotile sistematično. Na začetku šolskega leta smo skozi razne elementarne in rajalne igre spoznale otroke v skupini. Nato smo sledile smernicam, ki določajo kaj bi naj otroci v določeni starosti že osvojili in se naučili. Skozi vadbene ure smo otroke še bolj spoznale in lažje načrtovale nadaljnje dejavnosti. Tako smo tekom šolskega leta otrokom ponudile različne gibalne dejavnosti v telovadnici in na prostem. Dejavnosti s področja gibanja smo izvajali v vseh letnih časih in v vseh vremenskih razmerah. Veliko je bilo sproščene gibanja v naravi. Otroci so v gozdu tekali med drevesi, preskakovali naravne ovire, plezali na vkreber, iskali različne plodove, nabirali listje in prisluhnili petju ptic ter vetru. Tudi dež nas ni prestrašil, saj smo se na sprehod odpravili kar v dežnih pelerinah in škornjih. Otroci so na bližnji kmetiji imeli možnost opazovati krave in na pašniku konje. Ponudile smo tudi različne dejavnosti v telovadnici. Od poligonov, iger s

padalom, raznih matematičnih iger povezanih z gibanjem do iger z žogo. Kar precej časa smo namenili tudi plesno gibalnim dejavnostim. Otroci so skozi vse te dejavnosti urili svoje gibalne sposobnosti in nehote uresničevali zastavljene cilje. Največji poudarek smo dale dejavnostim, ki so razvijale koordinacijo telesa (kako in kje se telo giblje), saj so imeli otroci ravno na tem področju težave. Ob koncu šolskega leta lahko z veseljem trdimo, da je razlika pri izvajanju gibalnih dejavnosti otrok opazna. Otroci se športnih dejavnosti lotevajo raje, natančneje in samostojneje. Kar pomeni, da nam je skozi leto uspelo uresničiti vse načrtane cilje.

Literatura

1. Bahovec, E. D., Bregar, K. G., Čas, M., Domicelj, M., Saje – Hribar, N., Japelj, B. idr. (1999).
2. Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo.
3. Videmšek, M., Visinski, M., (2001). Športne dejavnosti predšolskih otrok. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport: Zavod za šport Republike Slovenije.

Slika 2: Raziskovanje koruznega polja.

Slika 3: Elementarno gibanje v gozdu.

VRTNARJENJE Z OTROKI

Povzetek

Otroci so z naravo neločljivo povezani. Če pri tem spoznavajo še rast in razvoj ter se ob igri in lastni aktivnosti nezavedno učijo, pa je vpliv okolja na njihovo celotno doživetje narave še toliko bolj pristen, intenziven in dojemljiv. S skrbjo za rast rastlin se otroci učijo, kako je v naravi vse raznoliko, kako se vse spreminja in povezuje. Z uporabo različnih čutil otroci naravo dojemajo celostno in se ob tem učijo spoštljivega, odgovornega in naklonjenega odnosa do vsega, kar nas obdaja in bogati. Z vrtnarjenjem otroci doživljajo najrazličnejša pozitivna čustva, skrb za rastline pa jih na enostaven in nevsiljiv način uči sožitja z naravo.

Ključne besede: otrok, narava, vrtnarjenje, lastna aktivnost, raziskovanje.

Abstract

Children are closely connected with nature. Nature allows them to grow and develop into a healthy well-being and provides opportunities for explorative play and unconscious cognitive development. Nature can therefore influence children to show their perception of nature in a more real, intense and perceptive way. Working in a garden, children can experience nature diversity and its changing. Children fully experience the outside world using their sense organs and therefore they can easily show their positive, responsible and keen attitude towards the world around us. Working in a garden, children can experience different positive feelings while caring for plants, children learn how to coexist with nature.

Keywords: child, nature, gardening, one's own activity, exploring.

UVOD

Skrb za življenje okoli nas je skrb za naravo, v kateri živimo. Otroci so del nje, in prav je, da jih odrasli naučimo našo naravo varovati in zanjo primerno skrbeti.

Celo leto smo se z otroki pogovarjali, kakšen je naš odnos do narave, ter načrtovali in se skupaj odločili, da si v pomladnih mesecih uredimo cvetlični in zeliščni kotiček. V sodelovanju s starši, ki so nam prinašali semena in sadike, hišnikom in lokalno skupnostjo, ki nam je podarila sadike enoletnih cvetic, smo izdelali načrt in dejansko izvedbo omenjenih kotičkov v naravi oz. na igrišču za vrtcem. Otroci so aktivno sodelovali v vseh fazah: načrtovali so, zbirali material, postavljali so visoke grede in jih polnili z različnimi naravnimi materiali, sadili so in sejali, opazovali in skrbeli za rastline ter se veselili njihove rasti. Strokovne delavke smo otroke ves čas spodbujale z lastnim zgledom ter jih spontano in nevsiljivo navajale na pozitiven in odgovoren odnos do rastlin.

Pri vzgojno-izobraževalnem delu z otroki smo odkrivali razvoj in rast rastlin, razvijali naklonjen, spoštljiv in odgovoren odnos do žive narave ter doživljali in spoznavali živo naravo v njeni raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnostih. Vsebine so se med seboj več čas prepletale in dopoljevale, zajemale so vsa področja dejavnosti Kurikula za vrtce (1999), in sicer, jezik, družbo, matematiko, gibanje, naravo in umetnost.

METODE

Otroci so pri izvajanju projekta sodelovali z različnimi metodami in oblikami dela. Te smo prilagajali starosti otrok, zastavljenim ciljem in njihovim ustreznostim glede na zastavljeno delo.

Izvajali smo besedne metode (pogovor, razlaga, pojasnjevanje, pripovedovanje, presojanje, poročanje, podajanje navodil za delo), demonstracijske metode (prikaz poskusov, risanje), eksperimentalne metode (poskusi, načrtno opazovanje, lastna aktivnost, praktično delo) in metode izkustvenega učenja (reševanje problemov, igra vlog, didaktične igre, konstrukcijske igre, računalnik in knjige kot vir informacij).

Oblike dela so bile individualne, skupinske, skupne in frontalne.

Pri vseh izvedbenih fazah smo izvajali različne tehnike aktivnega učenja. Te so se med seboj prepletale, dopoljevale in nadgrajevale (viharjenje možganov, pogovor, razgovor, nevihta idej, zapisi podatkov ...).

REZULTATI

Otroci so pri naravoslovnih dejavnostih pridobivali nove izkušnje, znanja in spoznanja, ki so bila neločljivo povezana z uresničevanjem ciljev in vsebin različnih vzgojnih področij. Z lastno aktivnostjo so otroci spoznavali svet narave od blizu

in postali pravi mali vrtnarji. Spoznali so orodje in pripomočke za delo v naravi ter proces od načrtovanja do končnega rezultata. Usvajali so nove besede in imena za rastline. Rastline so med seboj primerjali, razvrščali, urejali in šteli. Poimenovali so barvo rastlin in njihovih cvetov ter izdelali kartončke z imeni rastlin in skupaj smo jih tudi označili. Otroci so spoznali zgradbo rastlin (korenina, steblo, listi, cvet) in se seznanili z njihovo uporabo. Velik poudarek smo namenjali lastni aktivnosti otrok, opazovanju, vztrajnosti in potrpežljivosti. Otroci so se aktivno vključevali v različne načrtovane in nenačrtovane aktivnosti in izkazali veliko željo po skrbi za skupni vrtiček. Z rastjo rastlin so spoznali sam proces rasti od klitja do pridelka ter ob nezavednem sodelovalnem učenju razvijali občutek zadovoljstva in uspeha.

Slika 1: Sajenje enoletnih cvetlic.

Slika 2: Cvetlični kotiček na terasi vrta.

Slika 3: Sajenje rastlin v igralnici.

Slika 4: Izdelovanje in polnjenje visoke grede.

Slika 5: Aktivno sodelovanje otrok pri polnjenju visoke grede.

Slika 6: Visoka greda v nastajanju.

Slika 7: Zasaditev zelišč in začimbnic v visoko gredo.

Slika 8: Končna zasaditev in rast rastlin v visoki gredi.

ZAKLJUČEK

Otroci naravo doživljajo celovito, z vsemi svojim čutili. Pomembno je, da jim znamo ponuditi priložnosti, da naravo vzljubijo, se z njo poistovetijo, zanjo skrbijo in jo negujejo. Z izdelavo cvetličnega in zeliščnega kotička so otroci imeli možnost in priložnost, da z igro in lastno aktivnostjo spoznavajo živo naravo in se ji čimbolj približajo. Otroci so spoznavali proces rasti od same priprave na sajenje in sajenje do opazovanja rasti rastlin in skrbi zanje. V poletnih mesecih bodo otroci zelišča tudi sušili in si s pomočjo strokovnih delavk pripravljali razne sadne ter zelenjavne napitke in zeliščne čaje.

Viri in literatura

1. Cox, M. (2010). Moj naravni vrt. Murska Sobota: Pomurska založba.
2. Dreu, S. (2002). Moj vrtniček za konjiček. Ljubljana: Kmečki glas.
3. Katalinič, D., Tratnjek, L., Anželj, B. (2007). Sejemo, sadimo in raziskujemo že v vrtcu. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
4. Likar, M. (2009). Otroci in vrt. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije, d. d.
5. Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport, zavod RS za šolstvo.

ŽITNI KOTIČEK

Povzetek

Tudi v tem šolskem letu 2015/2016 nam je Ekošola ponudila sodelovanje v različnih projektih. V našem vrtcu, Vrtcu Postojna, izvajamo kar nekaj projektov s področja zgodnjega naravoslovja. Ideja za projekt žitnega kotička se je porodila v jesenskem času na podlagi obiska ga. Tamare Urbančič, ki se nam je v okviru zgodnjega naravoslovja (Ekošola) predstavila z delavnico različnih žitnih semen. Na delavnici smo se seznanili s pomenom različnih žitaric v naši prehrani in na podlagi novo pridobljenih informacij smo se s pomočjo otroške evalvacije odločili, da ustvarimo žitni kotiček. Projekt je bil načrtovan z namenom, da se v otrocih nadgradi naravna radovednost in jih z metodami aktivnega učenja oz. participacije popelje v čutni svet narave. Žitni kotiček je predstavljal interaktivno izobraževalno okolje, saj je povezoval in razveseljeval skupine različnih starosti otrok. Ključna je bila tudi vloga odraslega, ki je nudil ustvarjalno okolje, različne situacije za neposredne čutne zaznave, s tem pa omogočil razvijanje empatije in spoštljivega odnosa do vsega živega.

Ključne besede: zgodnje naravoslovje, žitni kotiček, opazovanje, projekt.

Abstract

In the school year 2015/2016 we were again offered to participate in Eco-school (Ekošola) program with various projects. The Kindergarten Postojna already carries out several projects based on *science activities for preschoolers*. The idea for the project "Cereal corner" arose in the autumn when Tamara Urbančič visited us in the frame of the Ekošola program with a lecture on natural history science. She presented a workshop with various cereal seeds. There we have noted the importance of different cereals in our diet and on the basis of this information and evaluation by children we decided to create a cereal corner. The project was planned in order to upgrade the natural curiosity of children, using methods of active learning (participation) to gain deeper knowledge of natural processes. Cereal corner represented interactive educational environment, since it interconnected and entertained the group of children of different ages. The role of the adult was also important, especially in providing a creative environment, creating situations for direct sensory perception thereby allowing the development of empathy and respectful attitude towards all living being.

Keywords: science activities for preschoolers, cereal corner, observation, project.

UVOD

Včasih so naša polja krasile različne žitarice. Zaradi današnjega sloga življenja je raznovrstnih žitnih polj vedno manj poleg tega pa tudi niso v naši bližini. Vemo, da so imele in imajo žitarice od nekdaj zelo pomembno vlogo v naši prehrani. Žitarice sodijo med najstarejše gojene rastline in prav zato je pomembno, da smo otrokom ponudili dejavnosti, kjer so aktivno sodelovali, raziskovali, opazovali, spoznavali naravne procese in hkrati do narave razvijali naklonjen in spoštljiv odnos. Pomembno je, da otroci preko različnih dejavnosti naravo tudi razumejo, jo ohranjajo in koristijo za dober namen. Pri načrtovanju dejavnosti sva področje narave smiselno povezali z vsemi ostalimi področji kurikula. Na delavnici smo prejeli različna semena žit in na podlagi tega smo pripravili načrt setvenih gredic. Žito je skupno ime za kulturne rastline s klasi ali lati. Večina teh rastlin, npr. pšenica, oves, proso, ječmen, rž in koruza, botanično spada v družino trav. Med nepravna žita pa lahko štejemo tudi ajdo,

ki botanično spada v družino dresnovk. V jesenskem času smo v gredice posejali ozimna žita (rž, piro, oves), spomladi pa še ajdo, koruzo in proso. K sodelovanju smo pritegnili tudi starše in otroke iz drugih skupin.

METODE

- Metoda pogovora, razgovora (dialoška metoda): otroci so med seboj živahno izmenjevali mnenja, občutke, podajali so ideje in spraševali. Vprašanja, ki sva jih postavili otrokom so bila jasna, primerna njihovi starosti, kratka in čim bolj konkretna. Uporabljali sva vprašanja odprtega tipa, tako so imeli otroci možnost različnih odgovorov. Otrokom sva pri odgovorih nudili dovolj časa za razmislek pri tem pa upoštevali individualne razlike med posamezniki.
- Metoda opazovanja: otroci so z ureditvijo žitnega koticčka imeli vsakodnevni vpogled v življenjski cikel žit. Ta metoda se je delno prekrivala z metodo demonstracije. Otroke sva predvsem na začetku projekta načrtno spodbujali in motivirali k opazovanju, kaj kmalu pa so opazovali že povsem spontano – ob vidnih rezultatih so tudi sami podajali iniciativo za nadaljnje aktivnosti.
- Metoda primerjanja: otroci so med seboj primerjali posamezne vrste semen (žit), klasja, višino vzkaljenih rastlin, obliko listov ...
- Metoda opisovanja: pomembno je, da otroci svoja opazovanja, ugotovitve in občutja tudi izrazijo. Otrokom sva pomagali poiskati ustrezne izraze, bogatili so besedni zaklad, hkrati so svoje novo znanje posredovali družinskim članom.
- Metoda praktičnih del: otroci so aktivno sodelovali pri vseh dejavnostih.

DISKUSIJA

JESEN

Na delavnici smo spoznali različna žitna semena. Spoznanja so temeljila na senzoričnem preizkušanju. Zrnje smo otipali, opazovali razlike (oblika, barva, velikost), jih vonjali in po njih celo bosili stopali. S pomočjo staršev smo prekopali in pripravili gredice, otroci so pomagali nanašati zemljo iz kratin, da smo izboljšali podlago za setev. Ko so semena vzkalila smo opazili, da naš žitni koticček obiskujejo ptice in nam povzročajo škodo.

Otroci so ugotavljali:

- Zaščitili bomo žitni koticček, da nam vrabčki in sinice ne izkopljejo vskaljenega žita.
  - Ptice lahko prestrašimo z zvokom: čiv, čiv, čiv, (močan zvok).
  - Jaz bi jih prepodil z nežnim zvokom: čiv, čiv, čiv, čiv.
  - Narediti moramo strašila. Moramo narediti ptičje strašilo, da se premika. Bi mogli imet enga takšnega ptiča na daljinec, da bi lahko letel in odganjal ptičke.
  - Mogli bi naredit veliko strašilo, da bi ptički čez leteli.
- Otroci so se samoiniciativno odločali o izdelavi strašil in k ustvarjalnosti pritegnili starše.

ZIMA

V zimskem času je žitni koticček prekril sneg. Otroci so se spraševali, kaj se dogaja z žitnimi bilkami pod snežno odejo. Skrbeli so tudi za strašila in iz njih čistili sneg. V prednovoletnem času smo skuhalo pšenično zrnje in posejali božično žito. Ličkali smo posušene koruzne storže in zrnje tehtali. Ugotavljali lastnosti zrnja (barva, oblika, velikost, trdost) in matematične izkušnje prenašali v igro.

POMLAD

V pomladnem času smo zasledili spremembe v našem žitnem koticčku, vzkaljeno žito je ob novih pogojih (toplota, svetloba) hitro napredovalo z rastjo. Dodatno smo posejali še žito, ki se seje v pomladnem času (ajdo, koruzo...). V mesecu juniju je žito zraslo in oblikovalo klase. Klase smo opazovali s povečevalnimi stekli, iskali razlike med klasi posameznih vrst žita. Po opazovanju so otroci žita uporabili in namen likovnega ustvarjanja.

ZAKLJUČEK

Z različnimi aktivnostmi sva želeli približati ta del narave, povezati tradicijo s sedanostjo in hkrati otroke motivirati za razumevanje naravnih zakonitosti. S pomočjo otroških evalvacij smo ugotovili, da življenjski cikel žit ni odvisen samo od vremenskih razmer in letnih časov ampak na rast vplivajo tudi drugi dejavniki (ptice). Otroci so bili ves čas projekta

aktivno vključeni v raziskovanje in učenje. Ključnega pomena je bilo opazovanje in sicer opazovanje kot naravoslovni postopek. Zelo pomemben je bil komunikacijski pristop otrok, prispevali so različne ideje, pobude in ugotovitve. Vse na novo pridobljene informacije in opažanja so otroci beležili na plakate. Ta način spremljanja je otrokom nudil celosten pogled na projekt žitni kotichek. Vzgojitelji se zavedamo, da smo del okolja, otroci pa so bitja, ki s svojo radovednostjo vsrkajo naš način življenja. Zato je potrebno privzgjajati čut do narave, spoštovati vsako rastlino, saj je lahko samo na tak način narava velika in bogata.

Literatura

1. Katalinič, D. (2010). Prvi naravoslovni koraki. Pomurska založba.
2. Katalinič, D. (2008). Iz sveta pravljic v svet narave. Pomurska založba d.d.
3. Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.
4. Likar, M. (2009). Otroci in vrt. Tehniška založba Slovenije.
5. Moder, J. (1974). Kako nastane kruh. Naša djeca.
6. Otrok v vrtcu. Priročnik h kurikulu za vrtce. (2008). Maribor: Založba Obzorja.
7. Ucman, R. (2011). Mali ekološki vrtnar: z naravo do zdravega pridelka. Ljubljana: Kozmos.

